

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP
1901—1902.

*Vergadering van Donderdag 6 Maart 1902,
's avonds te 7 $\frac{1}{2}$ uur.*

Voorzitter : Kolonel DE VLAMING.

Aan de orde is de ballotage van een voorgesteld lid.

De VOORZITTER verzoekt de heeren Wakker en Dijkstra met hem het bureau van stemopneming te willen nitmaken.

De uitslag der stemming is, dat tot lid wordt aangenomen de heer J. Buys, 1e luitenant der infanterie te Breda.

De VOORZITTER dankt de heeren van het stembureau voor de door hen volbrachte taak.

De VOORZITTER zegt hierna :

Op mij rust thans de treurige plicht u in herinnering te brengen, dat in Januari 1902 te Atjeh aan bekomen wonden is overleden de kapitein der infanterie G. J. A. Webb, lid onzer Vereeniging.

Bij de nitvoering eener verkenning werd hij doodelijk getroffen door een boom, door de tegenpartij tot omvallen gereed gemaakt en op het juiste oogenblik losgelaten. De kapitein Webb, dienende bij het korps maréchaussée, was een flink en algemeen geacht officier; hij trad op 17jarigen leeftijd als

vrijwilliger in dienst, voltooide zijne studiën aan den hoofdcursus te 's-Hertogenbosch, en werd 3 Dec. 1884 benoemd tot 2en luitenant der infanterie bij het Ned. Indisch leger. Achtervolgens op 24 Mei 1890 en 6 Februari 1897 tot 1en luitenant en kapitein bevorderd, werd hij in Atjeh belast met het bevel over de 3e divisie maréchaussée. Meermalen gaf hij blijk van veel beleid en grooten moed, als belooning waarvoor hij in 1898 bij Kon. Besluit eervol werd vermeld en hem in 1901 het ridderkruis der militaire Willemsorde werd toegekend. Hij bereikte den leeftijd van 40 jaren.

Onder eerbiedige herinnering aan den overleden kameraad, zal zijn naam als N° 39 onder de gesneuvelden, in de cerelijst der Vereeniging worden opgenomen.

Aan de orde is thans de voordracht van den heer W. R. DE GREVE, kapitein van den generalen staf van het Ned. Indisch leger over :

De verhooging der weerkracht van Nederlandsch-Indië tegen een aanval van buiten.

De heer DE GREVE :

Mijne Heeren !

Trouwe lezers van de Indische mails in onze dagbladen zullen daaruit gezien hebben, dat het Indische Legerbestuur in den laatsten tijd in allen ernst druk in de weer is, om het leger gereed te doen zijn voor een oorlog tegen een buitenslandschen vijand, den B. V., zooals men eenigszins spottend neerschrijft. Die spot komt in de Indische bladen veelvuldig in meer duidelijken vorm te voorschijn. Waarin heeft dat zijn grond ?

Moet men aannemen, dat het 't Indische publiek koud laat of bij een eventuelen oorlog onze schoone koloniën al dan niet in andere handen komen ? Ik kan het niet gelooven.

Geheel in tegenspraak daarmede was de spontane niting van

dat publiek bij het begin van den oorlog in Zuid-Afrika. Op tal van plaatsen in den Archipel was het dat publiek zelf, dat, geheel buiten bemoeienis der Regeering, pogingen deed om door oprichting van weerbaarheids- of vrijwilligers-korpsen tot volksweerbaarheid te geraken. De groote bijval, welke die pogingen vonden, de groote opkomst ter vergadering van hen, die genegen waren in dergelijke korpsen te worden opgenomen, zij geven recht te mogen verwachten, dat de Indische Nederlanders geenszins voor hunne stamverwanten in Zuid-Afrika onder zullen doen in vaderlandsliefde, als de nood aan den man komt. Tevens bewezen zij ook, dat het Indische publiek geenszins de komst van den buitenlandschen vijand in onzen Archipel als een chimère beschouwt.

Maar waarom dan thans weer die spot; waarom spreken zoo velen, ook zelfs officieren van het Indische Leger, vaak met een medelijdend lachje van de ernstige maatregelen van het Indische Legerbestuur tegen den B. V.?

M. i. kan de reden hiervan slechts daarin liggen, dat zoo velen het onmogelijke van een verdediging van onze koloniën tegen een ernstige poging tot verovering meenen te moeten inzien, en dat naar hunne meening de Zuid-Afrikaansche oorlog duidelijk heeft aangetoond, tot welk een kolossale machtontwikkeling een groote mogendheid, ook in overzeesche gewesten, in staat is.

Een vergelijking van de strijdkrachten, welke ons in Indië bij een oorlog met een buitenlandschen vijand ter beschikking staan, met de troepenmacht, die Engeland thans reeds twee jaar in Zuid-Afrika op de been heeft, zon zonder nader onderzoek werkelijk den meest optimistisch gestemden moedeloos kunnen maken. Ons geheele Indische Leger is volgens formatie 34.000 man sterk, en daarvan bevinden zich slechts 17 à 18.000 man op Java, waarbij dan nog gerekend kunnen worden \pm 4000 man aan schutterijen, het Legioen van Mangkoe Negärä en de Barisans van Madoera. De Engelsche troepen in Zuid-Afrika tellen in de laatste twee jaar 200 à 250.000 man.

En toch mag deze vergelijking niet zoo oppervlakkig gesteld worden.

Alleen Engeland kan zoozeer het moederland van troepen ontblooten, door zijne sterke positie als eilandenrijk en zijne buitengewoon sterke vloot, welke den strijd met twee verbonden groote mogendheden met succès zou kunnen aanvaarden. Maar ook zelfs Engeland zal tot verovering van onze koloniën niet zoo licht tot een zoodanige ontblooting overgaan. De kansen op interventie van de andere groote mogendheden zijn dan onvergelykelyk veel grooter dan bij den Zuid-Afrikaanschen oorlog. De geschiedenis heeft meermalen geleerd, dat de kans op interventie slechts afhankelijk is van de vraag of de uitslag van den oorlog de belangen van andere mogendheden zou kunnen schaden, niet van de sympathieën van de bevolkingen der groote rijken met de onderliggende partij. Bij een ondergang der Zuid-Afrikaansche Republieken zouden geen noemenswaardige belangen der groote mogendheden geschaad worden. Geheel iets anders zal het zijn bij een strijd om het bezit onzer koloniën.

Dwars op den grooten handelsweg en de strategische communicatie tusschen Europa en Oost-Azië gelegen, is onze Archipel voor de gezamenlijke groote mogendheden het veiligst in handen van een kleinen staat, waarvan geen agressieve politiek te verwachten is. Een bepaald gevaar ontstaat voor de groote mogendheden, wanneer die eilanden in handen van een hunner, maar vooral van Engeland, overgaan.

Ook een andere reden is daar, om het zelfs voor Engeland onmogelyk te maken een zoo groote troepenmacht tot verovering van onze koloniën beschikbaar te stellen. En die reden is de aanwezigheid van een krachtigen bondgenoot aan onze zijde; die bondgenoot is het ongezone klimaat van Indië voor hen, die aan dat klimaat niet gewoon zijn. Het Engelsche leger in Zuid-Afrika, met een gemiddelde sterkte van 200.000 man, verloor gedurende de eerste twee jaar van den oorlog, door sterfte of evacuatie slechts \pm 70.000 man of \pm 35 pet. Daartegenover stellen we, dat van de in 1827, tijdens den Java-oorlog, uit Nederland uitgezonden expeditionnaire brigade ter sterkte van 3145 hoofden, na twee jaar nog slechts 1058

man over waren; die brigade had dus een verlies geleden van ruim 66 pct. van de aanvankelijke sterkte. De brigade was in dien tijd niet, evenals het Engelsche leger in Zuid-Afrika, voortdurend op sterkte gehouden; de gemiddelde sterkte kon in die twee jaar op \pm 2100 man gesteld worden. Gelet op die gemiddelde sterkte was het verlies veel grooter. Was de brigade geregeld aangevuld geworden, dan zou die aanvulling ruim 100 pct. hebben moeten bedragen, dus naar verhouding drie maal zoo veel als bij het Engelsche leger in Zuid-Afrika het geval was. Het springt dus in 't oog dat de macht, die Engeland in onze koloniën zou kunnen ontwikkelen, belangrijk kleiner zal moeten zijn, wil ze die macht ook op sterkte houden. En hoe geschiedt in den Zuid-Afrikaanschen oorlog het op sterkte brengen en het op sterkte houden van de Engelsche troepenmacht? Voor een zeer groot deel met nagenoeg geheel ongeoeffende en ongedisciplineerde troepen.

Afgescheiden van de vraag, of zelfs Engeland tegenover onze koloniën dezelfde macht zal kunnen ontwikkelen als in Zuid-Afrika, mag het zeker twijfelachtig geacht worden, of het zooveel macht zou willen ontwikkelen, in verband met de enorme kosten, welke daaraan verbonden zijn. Zullen onze koloniën één of meer milliarden guldens waard geacht worden? Mogelijk is het, dat sommige van onze buitenbezittingen eenmaal een goudland worden als Transvaal, welks bezit zulk een kolossale inzet waard wordt geacht; in de eerste toekomst zal dat zeker niet het geval zijn; en van Java kan dat in 't geheel niet verwacht worden.

Eindelijk moeten we wel in 't oog houden, dat bij een overzeesche expeditie naar een land, waarin de veroveraar nog geen vasten voet heeft, de troepenmacht waarmede hij aanvankelijk kan optreden, veel beperkter is. Het aantal schepen, dat gelijktijdig voor den overvoer van de troepen uit de vaart genomen kan worden, is aan grenzen gebonden. Bij den Zuid-Afrikaanschen oorlog zijn er nimmer meer schepen gelijktijdig uit de vaart geweest, dan er benoodigd waren voor den overvoer van het Ie Legerkorps onder generaal Buller, ter sterkte

van \pm 45.000 man. Voor den overvoer van de later gezonden versterkingen konden steeds na hun terugkeer de schepen gebezigd worden, die vroeger reeds voor het militair transport gebruikt waren, en zulks tengevolge van de groote tusschenruimten tusschen de tijdstippen van verzending dier versterkingen. Zoo zien we, terwijl de eerste troepen-transportschepen voor het 1^e Legerkorps den 20sten October vertrokken en den 11den en 12 Nov. in Zuid-Afrika aankwamen, de eerste troepenafdeelingen van de \pm 10.000 man sterke 5^e divisie eerst 24 Nov. embarkeeren. Eerst 16 Dec. begon het embarkement van de \pm 8500 man sterke 6^e divisie, en 3 Jan. dat van de \pm 9000 man sterke 7^e divisie. In Januari werden echter ook nog verschillende afdeelingen Militia, Volunteers en Yeomanry uitgezonden. Volgens verklaring van lord Lansdowne in het Hoogerhuis werden in totaal in de maand Januari 1900 naar Zuid-Afrika gezonden 25.000 man, in de maand Februari 30.000 in de maand Maart 33.000, in de maand April 10.000 en in de maand Mei 11.000. — Rekenende op een uit- en thuis-reis van gemiddeld $1\frac{1}{2}$ maand voor de verschillende schepen, blijkt dus dat ook bij de latere troepenverzendingen niet meer schepen gelijktijdig aan de vaart onttrokken behoeften te worden, dan noodig waren voor den overvoer van het 45.000 man sterke 1^e Legerkorps. Wat nu de overvoer van die 45.000 man betreft, moet nog in aanmerking genomen worden, dat men alles in het werk gesteld heeft om de noodige scheepsruimte tot een minimum terug te brengen. Zoo werden de troepen bij lange na niet uitgerust met de volgens de organisatiën daartoe behorende voertuigen. Deze zouden nl. voor een groot deel in Zuid-Afrika zelf verkregen worden en daar aan de troepen toebedeeld worden; een maatregel, waarop natuurlijk volstrekt niet gerekend mag worden bij het overvoeren van een landingsleger naar het vijandelijk gebied. Verder heeft het streven om zooveel mogelijk de beschikbare ruimte op de verschillende schepen te benutten er toe geleid, verscheidene tactische eenheden in een aantal detachementen op te lossen. Zoo werden in 't bijzonder de geneeskundige afdeelingen in

vele kleine fracties verdeeld, om de lading der schepen te completeeren. Uit den aard der zaak is een zoodanige verdeling niet aan te raden bij een landingsleger, dat wellicht bij of zeer spoedig na de landing een ernstig gevecht zal moeten aangaan.

Ik geloof in verband met het voorgaande niet te optimistisch te oordeelen door aan te nemen, dat onze eventueele tegenstander aanvankelijk wel met geen grooter macht zal komen dan het bedoelde I^e Legerkorps, en in verband met hetgeen ik boven aanvoerde omtrent de totale machtsontwikkeling, die een buitenlandsche vijand zich tot verovering van Java zou kunnen en zou willen getroosten, is het m. i. lang niet onwaarschijnlijk, dat hij zich verder zal bepalen tot aanvulling van de geleden verliezen. Wel zal het, evenals in Zuid-Afrika, kunnen gebeuren, dat wanneer het landingsleger een gevoelig échec lijdt, men toch besluit het aanzienlijk te versterken; zeker zal er dan echter een geruime tijd moeten verstrijken, alvorens die versterkingen op Java kunnen aankomen. In den Zuid-Afrikaanschen oorlog is dit duidelijk gebleken; zoo werd den 11den November 1899 besloten tot de toezending van de 5^e divisie, toen bericht was ontvangen van de insluiting van generaal White binnen Ladysmith; eerst den 16den December kwamen de eerste afdeelingen van deze divisie in Zuid-Afrika aan, de laatste echter eerst den 30sten van die maand, dus zeven weken na de voltooiing der insluiting. Na ontvangst van het bericht omtrent de nederlagen bij *Stormberg* op 9 Dec., bij *Magersfontein* op 11 Dec. en bij *Colenso* op 15 Dec. 1899 besloot het »War Office» tot onmiddellijke toezending van de 6^e divisie, waarvan de mobilisatie reeds sedert 22 November te voren was ter hand genomen. Eerst den 6den Januari 1900 kwamen de eerste troepen van deze divisie in Zuid-Afrika aan, de laatste, waaronder de geheele artillerie der divisie, echter eerst den 21sten Januari, dus ruim 5 weken na den slag bij Colenso.

Het is nu volstrekt niet onmogelijk, dat, mocht het landingsleger op Java een dergelijk échec geleden hebben als de

troepen van Buller in Zuid-Afrika, een door onze troepen krachtig ondernomen offensief, dat helaas bij de Boeren achterwege is gebleven, dat landingsleger wellicht met zeer groote verliezen tot reëambarkeeren dwong, vóór dat de versterkingen konden zijn aangekomen.

Een hernieuwde landingsoperatie zal, ook met die versterkingen, door deze dan ongetwijfeld gedemoraliseerde troepen weinig kans van slagen hebben. Het mag dan wel in twijfel getrokken worden, of onder den deprimeerenden indruk van een zoodanig échec, nog besloten zal worden tot reorganisatie en hernieuwde versterking van de tot verovering van Java bestemde troepenmacht. De kans is dan zeer groot, dat men tot de overtuiging komt, dat verdere krachtsinspanning de verovering van Java niet waard is. Wellicht dat men zich verder tot secundaire operatiën tegen onze buitenbezittingen zal bepalen. Ongetwijfeld kan de vijand daar succes hebben; doch als Java maar behouden blijft, behoeft dat voor ons geen reden te zijn het hoofd in den schoot te leggen; wij kunnen den oorlog rekken totdat de vijand tot de overtuiging komt, dat de te verkrijgen resultaten niet in overeenstemming zijn met de nadeelen, aan het voortduren van den oorlog verbonden, of totdat interventie der groote mogendheden daaraan een einde mocht maken.

In het voorgaande meen ik te hebben aangetoond, dat moedeloosheid geen recht van bestaan heeft, en ten onrechte door sommigen gemeend wordt, dat een blik op de strijdmacht der Engelschen in Zuid-Afrika alle gedachte terzijde moet stellen aan een succesvolle verdediging van Java, als geheel boven onze personeele en financiële krachten liggende.

Zeer zeker is onze weerkracht thans nog geheel onvoldoende en dus de kans op succes nog gering, maar zooals ik zal aantonen, ligt versterking en belangrijke versterking van die weerkracht volstrekt niet buiten ons vermogen.

Nemen we dus eens aan, dat het te verwachten landingsleger een sterkte zal hebben, ongeveer gelijk aan die van het 1e Legerkorps, door de Engelschen naar Zuid-Afrika gezonden;

dus \pm 45.000 man, waaronder 31 à 32.000 man infanterie.

Een juiste vergelijking van deze legermacht met de door ons daartegenover te stellen strijdkrachten, geschiedt het zuiverst door bij beide het aantal geweren te nemen; dat cijfer moet toch den doorslag geven. De genoemde Engelsche legermacht telde 28 à 29.000 geweren. Hiervan moet nog worden afgetrokken het aantal zieken, dat bij het debarkement reeds bij de landingstroepen aanwezig zal zijn, welk aantal zeker reeds de eerstvolgende dagen daarna bij het verblijf in de ongezonde kuststreken belangrijk vermeerderen zal. Bij onze organisatiën n.l. zijn de oorlogssterkten berekend *na* aftrek van het normaal aantal zieken en geëvacueerden, welk aantal ongeveer 10 pct. bedraagt. Dat cijfer mag men bij den aanvang van den oorlog zeker voor het vijandelijke leger ook wel aannemen. Het leger dat in 1811 door de Engelschen tot verovering van Java werd afgezonden, ter sterkte van \pm 12.000 man, had bij het debarkement reeds 1500 zieken, dus meer dan 12 pct. Het bovengenoemde cijfer van 28 à 29.000 geweren mogen we dus wel terugbrengen tot 25 à 26.000.

Wat kunnen we thans daartegenover stellen?

Voor de verdediging van Java mogen we niet rekenen op troepen, bij het uitbreken van den oorlog van de buitenbezittingen terug te trekken. Al mocht men in begiusel vastgesteld hebben, dat bij *dreigend* oorlogsgevaar een deel van die troepen, bijv. een deel van de bezetting van Atjeh, naar Java overgebracht zal worden, zoo blijft toch de kans, dat hiertoe te laat wordt overgegaan, zeer groot. Is de oorlog reeds uitgebroken vóór dat die troepen op Java zijn aangekomen, dan zal de groote overmacht, die vele van onze waarschijnlijk vijanden ter zee kunnen ontwikkelen (en daarouder juist die mogelijkheden, die een veroveringsexpeditie naar Java zouden *kunnen* nitzenden), zeker wel aanleiding zijn, dat de transportschepen tot overvoer van bedoelde troepen, Java niet zullen kunnen bereiken. Wij moeten ons dus bepalen tot de weerkracht, die we op Java zelf kunnen ontwikkelen, en eventueele versterking door troepen van de buitenbezittingen

slechts besehouwen als een welkome aanwinst, waarop niet gerekend was.

Blijkens de oorlogsorganisatiën, vastgesteld bij *Staatsblad* 169 van 1901, zullen de 15 op Java aanwezige veldbataljons, elk uitrukken met een sterkte van 626 onderofficieren en minderen der infanterie, waaronder 584 geweren, te zamen dus met 8760 geweren. Verder schijnt het de bedoeling te zijn, dat de dan nog resteerende valide manschappen der infanterie, ook uit die beschikbaar komende door opheffing van verschillende detachementen, subsistentenkaders, inrichtingen enz., nieuwe korpsen te organiseren. Volgens de normale formatie moet het aantal afgerichte onderofficieren en minderen der infanterie op Java bedragen: 12.415 (n.l. 11.335 bij de veldbataljons, 660 bij depôtbataljons en 440 bij de garnizoensinfanterie, subsistentenkaders, strafdetachementen enz.) Van dit getal moeten de nonvaleurs afgetrokken worden. Jaarlijks wordt in de Koloniale Verslagen opgegeven hoeveel man niet beschikbaar zijn om te velde te gaan, waaruit procentisch het getal nonvaleurs is te berekenen, waarop men zal moeten rekenen. Onder het getal niet beschikbaren noemt het Koloniaal Verslag onder de rubriek: »om andere redenen tijdelijk niet beschikbaar» een zeker aantal, dat bij een algeheele mobilisatie van het leger wel beschikbaar zal komen. Onder die rubriek worden n.l. gebracht de gedetacheerden bij en de leerlingen van de kaderscholen, de militairen die, in afwachting van ont-lag, naar elders zijn vertrokken, zij die tijdelijk ter beschikking gesteld zijn van andere autoriteiten zonder voor memorie te worden gevoerd, krijgsraad-arrestanten en door den rechter veroordeelde militairen, die hunne straf in eenig provoosthuis ondergaan, en eindelijk vermisten, voor zoover zij nog niet uit de sterkte zijn afgevoerd.

Aangezien het aantal vermisten, voor zoover zij nog niet uit de sterkte zijn afgevoerd, zeer gering is, mogen we deze geheele rubriek buiten rekening laten. Alsdan geeft een statistiek over de laatste vier jaren de volgende procenten nonvaleurs; voor de veldbataljons 13 $\frac{1}{2}$ pct, voor de depôt-

bataljons $19\frac{1}{2}$ pct., voor de garnizoensinfanterie enz. 21 pct. Hiermede rekening houdende, blijven van die drie onderdeelen op Java resp. 9805, 531 en 348 aan valieden over, of te zamen 10684 man.

(De berekening is niet geheel zuiver, omdat men feitelijk nog rekening zou moeten houden met het verschil in procenten nonvaleurs bij de verschillende landaarden. De Koloniale Verslagen geven wel de cijfers van nonvaleurs, over de landaarden verdeeld, doch dan slechts berekend over het geheele leger. Die cijfers kunnen we hier niet gebruiken, omdat de nonvaleurs van het geheele leger voor het grootste gedeelte ingedeeld worden bij de garnizoensinfanterie en nu juist van deze categorie maar een zeer klein deel op Java is gelegerd. De veldbataljons, die de minste nonvaleurs hebben, nemen verreweg het grootste deel in van de op Java aanwezige troepen. Op Java moeten dus landaardsgewijze de procenten nonvaleurs kleiner zijn dan die, berekend over het geheele leger.)

Na aftrek van de 15 veldbataljons, elk à 626 man, blijven er dus nog bijna 1300 valieden over. Hiervan zullen 2 nieuwe bataljons geformeerd kunnen worden (hetzij veldbataljons, hetzij bezettingsbataljons van dezelfde sterkte).

Bij elkaar zullen we dus op een gevechtssterkte van ± 9.900 geweren mogen rekenen. Daarbij kunnen nog de buiten het leger staande korpsen gerekend worden en wel de korpsen Barisan van Madoera, het Legioen van Mangkoe Negara en de schutterijen op Java. De beide eerstgenoemden zijn zoodanig geformeerd, dat zij na aftrek van de nonvaleurs resp. met ± 1200 en ± 600 man zullen kunnen nitrukken. Zooals ik later zal ontvouwen, acht ik deze hulpkorpsen geenszins van onwaarde; ik stel dan echter op den voorgrond, dat bij mobilisatie een vrij groot getal Europeesche officieren en Europeesch kader daaraan toegevoegd moet worden, evenals dit zoowel in de jaren 1874, 1875 en 1876 in Atjeh als bij de Lombokexpeditie het geval was. Minstens 1 Europeesch luitenant en 9 man Europeesch kader moeten dan per compagnie toegevoegd worden. Hiervan kan evenwel, bij de be-

staande samenstelling van ons leger en met de oorlogsgorganisatiën van Staatsblad 169 van 1901, geen sprake zijn. Het leger kan daartoe geen Europeesche officieren en Europeesch kader afstaan; wat door opheffing van verschillende detachementen, subsistentenkaders, inrichtingen enz. bij mobilisatie vrij komt is broodnoodig tot encadreering van de nieuw te formeeren bataljons. In het geheel zijn volgens formatie op Java aanwezig \pm 1230 man Europeesch kader der infanterie (stafhoornblazers, staftamboers en m^rwerklieden buiten sprake latende). Na aftrek van 21 pct. nonvaleurs, wat de ondervinding leert, dat voor Europeanen moet worden aangenomen, blijven er aan valieden ongeveer 970 over. Voor de 15 bestaande en de 2 nieuw te formeeren bataljons zijn in 't geheel bij mobilisatie benodigd ongeveer 950 man Europeesch kader. De depôtbataljons kunnen na de mobilisatie geëncadreerd worden met kader uit de nonvaleurs; evenwel moet nog valiede kader afgestaan worden voor opzicht bij de treinen, daar de treincompagnieën niet in de behoefte zullen kunnen voorzien. Daarnit blijkt wel dat er niet aan gedacht kan worden om nog meer Europeesch kader af te zonderen om bij de hulpkorpsen te worden ingedeeld. Met de Europeesche officieren is het nog erger gesteld. Op Java zijn volgens formatie beschikbaar 395 officieren en onderluitenanten der infanterie (met inbegrip van de gewestelijke en plaatselijke staven).

Hieruit moeten gevormd worden de brigade staven (stel 4 brigades) en de 17 veldbataljons benevens de 4 depôtbataljons, aannemende dat bij deze depôtbataljons de minder valiede officieren worden ingedeeld 1). Benodigd zijn daarvoor 390 officieren. Nemen we nu nog in aanmerking, dat nog geen officieren zijn uitgetrokken voor de verschillende deelen van den grooten trein, in welke behoefte de treincompagnieën en de andere wapens slechts zeer onvolledig kunnen voorzien, dan blijkt dat er,

1) Het D. v. O. (na aftrek van de offic. der 11e Afd.) is met de staf-officieren in de 3 militaire Afdelingen op Java juist sterk genoeg om in oorlogstijd het Hoofdkwartier van het Veldleger en het D. v. O. te vormen. — Voor zooveel betreft de Infanterie-officieren.

afgescheiden van het chronisch incompleet aan officieren, eerder een te kort zal zijn dan een overcompleet ten behoeve der hulpkorpsen.

Wat de schutterijen betreft, ook hare bruikbaarheid laat te wenschen over. Wel is waar zal ieder die een parallel heeft kunnen trekken tusschen de schutterijen op Java en die in Nederland ongetwijfeld de eerste hooger te stellen dan de laatste, vooral wat discipline betreft, maar toch blijven ze schutterijen, met alle nadeelen verbonden aan een noodzakelijk eenzijdige oefening. Bovendien wordt in Indië twijfel geoperd of de wettelijke bepalingen wel toelaten de schutterijen in tijd van oorlog anders te gebruiken dan tot het bewaren van rust en orde. Verder is de totale sterkte der schutterijen op Java thans slechts ruim 1600 man, waaronder medegerekend de recruten, een aantal vreemdelingen die men bij mobilisatie der schutterij om ze tegen een buitenlandschen vijand te gebruiken wel van hunne schutterlijke plichten zal moeten ontslaan, en ten slotte een zeker procent nonvaleurs, zoodat men wel op geen grootere gevechtssterkte dan 1200 man zal mogen rekenen.

Aan de 9.900 geweren van het staande leger zal men dus niet meer mogen toevoegen dan ongeveer 3000 man van de buiten het leger staande korpsen, wier waarde zooals ik zeide te wenschen overlaat. Daaruit blijkt wel, dat de strijdkrachten, die we op Java bij een eventueele poging tot verovering van dit eiland in 't veld kunnen brengen, bepaald onvoldoende geacht moeten worden. Verhooging onzer weerkracht op Java is dus noodzakelijk.

Hoe kan nu een verhooging dier weerkracht verkregen worden, zonder dat het reeds zoo hooge oorlogsbudget worde opgedreven tot een cijfer, dat ligt boven onze financiële draagkracht?

De voor de hand liggende weg, is die welke reeds sedert jaren in Indië geleidelijk bewandeld werd, n.l. nitbreiding van het staande leger. Tot voor korten tijd was dat ook de eenige weg, die bewandeld mocht worden. Het Indische leger

heeft n.l. een tweeledige taak, en wel behalve de verdediging van de koloniën tegen een buitenlandschen vijand, nog de handhaving van het gezag van het Nederl.-Indische Gouvernement in den Archipel, zoowel tegenover dat gedeelte dat rechtstreeks behoort tot het Nederl.-Indische grondgebied, als tegenover die rijken en stammen, die nog in meerdere of mindere mate zelfstandig zijn.

Voor die tweede taak nu is het Indische leger bijna in doorlopenden strijd gewikkeld. Tegen die taak, die als het ware dagelijksch brood is, moet dat leger dus in de eerste plaats opgewassen zijn. Zoolang dat niet het geval was, mochten slechts die middelen tot verhooving van onze weerkracht tegen den buitenlandschen vijand toegepast worden, welke aan dat leger tevens een grooter offensief vermogen verleenden in den strijd tegen den inlandschen vijand. En daar in dezen strijd, behalve een enkele maal van een deel der Inlandsche hulpkorpsen, slechts van het staande leger gebruik gemaakt wordt, zoo moest die verhooving der weerkracht ook alleen in de uitbreiding van dat staande leger gezocht worden. Thans is dat naar mijne meening anders geworden. Thans is ons Indisch leger in hare sterkte en samenstelling geheel opgewassen voor zijn taak tegen den inlandschen vijand, mits men aan het goede beginsel blijve vasthouden, dat sedert den Lombok-oorlog is toegepast, n.l. dat het leger *tijdelijk* worde uitgebreid, zoodra buitengewone krachtsinspanning gevergd zal worden.

De jaren 1897 en 1898 behooren, zooals ik nader zal aantoonen, tot die, waarin van het Indische leger sedert zijn bestaan de grootste krachtsinspanning is gevergd geworden, en toch heeft dat geenszins geleid tot desorganisatie van dat leger, zooals vroeger in dergelijke gevallen wel plaats had.

Tijdens den Java-oorlog bedroeg de grootste sterkte der valiede te velde zijnde infanterie (n.l. in 't begin van 1828): \pm 6500 man, tijdens den Padri-oorlog (n.l. in de jaren 1839—1841); \pm 5000 man.

Dit groote aantal werd later tot aan den Atjeh-oorlog nim-

mer meer en lang niet bereikt. Eerst de 2e Atjeh-expeditie vorderde weer een groote krachtsinspanning, toen de grootste sterkte aan infanterie van het staande leger bereikt werd met ruim 5000 man. Later werd in den loop van den Atjeh-oorlog een nog grootere machtsontwikkeling noodig, en wel bedroeg de troepensterkte in Atjeh in begin 1878 organiek aan infanterie \pm 6400 man. Die sterkte werd in de maanden Juli en Augustus 1878 verhoogd tot \pm 8600 man en aldus althans *organiek* behouden tot October 1879, toen voor goed een belangrijke vermindering der troepenmacht plaats had. In werkelijkheid heeft de sterkte wegens de zeer onvoldoende aanvulling het cijfer 8000 niet of nauwelijks bereikt.

Nu volgde een tijdperk waarbij de te velde zijnde Infanterie niet sterker was dan aanvankelijk \pm 5300 man, en later na het terugtrekken in de geconcentreerde linie \pm 4200 man. Eerst met de Lombok-expeditie breekt weer een periode van groote krachtsinspanning aan, meer in 't bijzonder na den overval, toen de in Atjeh en op Lombok te zamen te velde gebrachte Infanterie van het staande leger (met inbegrip van de maréchaussée) organiek op \pm 7000 man werd gebracht (n.l. 4600 in Atjeh en 2400 man op Lombok). Gedurende zeer korten tijd werd een uitbreiding der expeditionnaire macht op Lombok toegestaan met 2 bataljons en daardoor dat cijfer van 17 November tot 5 December 1894 tot 8150 man opgevoerd.

Na afloop van de Lombok-expeditie werd nog eenmaal een groote machtsontwikkeling vereischt door den afval van Toekoe Oemar en de daarop gevolgde agressieve politiek in Atjeh. In verband hiermede steeg de sterkte der te velde zijnde Infanterie weer tot \pm 6800 man in de eerste helft van 1898 om tijdens de Pedir-expeditie van 1 Juni tot einde October tot het cijfer van \pm 8500 man op te loopen. Thans is het verminderd tot \pm 5000 man.

Dat in de toekomst, nu ons gezag zich in den archipel reeds zooveel heeft uitgebreid en gevestigd, koloniale expansie ons tot grootere krachtsinspanning zal leiden dan in de afgelopen

eeuw het geval was, is niet waarschijnlijk, zoodat we het Indische leger thans na de ondervinding van 1897 en 1898 voor zijn taak tegen den Inlandschen vijand voldoende sterk kunnen achten. Onze legerorganisatie is daarbij thans zoo elastisch, dat ze in die jaren het Legerbestuur in staat gesteld heeft het offensief vermogen van het leger hooger op te voeren dan wel vereischt werd. Dit blijkt wel daarnit dat ultimo 1898, dus slechts enkele maanden na de grootste machtsontwikkeling die we gekend hebben, de Infanterie ongeveer 6000 *geheel afgerichte valiede* manschappen meer telde, dan waarop bij de normale formatie van het leger gerekend was, en dit niet-tegenstaande de sterkte der Infanterie te velde hoogstens 3000 man meer heeft bedragen dan die in het tijdperk der concentratie vóór den afval van Toekoe Oemar.

De normale formatie stelde n.l. de sterkte der Infanterie na aftrek der recruten op 8250 Europeanen, 2597 Amboineezen, en 13085 Inlanders, en was gebaseerd op de volgende procenten nonvalens: 21 $\frac{1}{10}$ voor Europeanen, 15 $\frac{1}{10}$ voor Amboineezen en 17 $\frac{1}{10}$ voor Inlanders. Die formatie rekende dus op een sterkte aan geheel afgerichte valiede manschappen van 6618 Europeanen, 2207 Amboineezen en 10861 Inlanders of te zamen 19.686 man. Volgens het Koloniaal Verslag van 1900 was het aantal beschikbaren om te velde gezonden te worden op ultimo 1898: 25.585 man.

Hieruit blijkt dus wel dat met de tijdelijke legeruitbreiding, die toen heeft plaats gehad zelfs nog meer troepen te velde gehouden konden worden, zonder desorganisatie van het leger behoeven te vreezen.

Ik meen derhalve voldoende te hebben aangetoond dat de taak van het Indische leger tegenover den inlandschen vijand niet meer als eisch stelt, dat verhooging der weerkracht slechts in uitbreiding van het staande leger gezocht mag worden. En wat betreft de strijd tegen den buitenlandschen vijand, vermeen ik dat genoemd middel zeker niet gewenscht is, in de eerste plaats omdat men dan spoedig zal stuiten op groote bezwaren bij de aanvulling van het Europeesche element, welk

element mede onder die legeruitbreiding begrepen zal moeten worden; in de tweede plaats omdat het middel veel te duur is en op andere wijze met dezelfde financiële lasten een grootere weerkracht verkregen kan worden.

Welken weg of welke wegen we naar mijne meening dan wel bewandelen moeten tot verhooging onzer weerkracht wil ik nu aangeven.

Ik stel dadelijk op den voorgrond dat een universeel middel daartoe wel niet te vinden zal zijn. We zullen die verhooging moeten zoeken met verschillende middelen, die elk op zich zelf niet afdoend zijn, doch alle te zamen zonder te groote financiële lasten een beduidende vermeerdering der weerkracht kunnen opleveren.

Die middelen zijn m.i. de volgende.

1. Bij het vaststellen van de oorlogsorganisatie voor ons Leger op Java bij den strijd tegen den buitenlandschen vijand het aantal combattanten opvoeren door het aantal noncombattanten tot een minimum terug te brengen.

2. Het in het leven roepen van een reserve op Java van in het staande leger gediend hebbende militairen.

3. Het instellen van een militie onder de Europeesche ingezetenen op den basis van de Zwitsersche weerplicht met gelijktijdige opheffing der bestaande schutterijen op de hoofdplaatsen.

4. Belangrijke uitbreiding van de troepen in het genre der Barisan van Madoera.

Ik stel mij voor die middelen successievelijk in behandeling te nemen.

Uit den aard der zaak moet het getal noncombattanton bij onze bataljons Infanterie door hunne geringe oorlogsterkte betrekkelijk groot zijn. De kleine staf moet n.l. even sterk zijn bij zwakke als bij sterke bataljons, terwijl ook bij sterke compagnieën evengoed met 1 sergeant-majoor, 1 fourier en drie tamboers en hoornblazers volstaan kan worden, hetgeen wel blijkt uit de oorlogsterkte van de bataljons van het Nederlandsche leger.

Nu moge het voor den strijd tegen den inlandschen vijand
1901/1902.

gewenscht zijn dat de bataljons en compagnieën niet al te sterk zijn met het oog op de eigenaardigheden van die bijzondere oorlogvoering, geen reden bestaat er, waarom onze bataljons bij den strijd tegen den buitenlandschen vijand niet even als in de Europeesche legers van grootere sterkte kunnen zijn.

Het komt mij voor, dat de oorlogsterkte dan zonder bezwaar tot 800 man en zelfs meer kan worden opgevoerd. Dat opvoeren van die oorlogsterkte kan dan verkregen worden ten eerste door de valiede manschappen, die bij mobilisatie nog beschikbaar komen, en waarvan men, zooals boven reeds werd medegedeeld, nieuwe bataljons zou willen vormen, bij de bestaande bataljons in te deelen, en verder door mede daarbij te voegen de manschappen van de legerreserve, waarover we straks zullen spreken. Door dezen maatregel komt ook, zoo als ik nader zal aantoonen, een belangrijke hoeveelheid kader en ook officieren beschikbaar, om te worden ingedeeld bij de hulpkorpsen.

Verder wordt het veldleger bezwaard met een groot aantal noncombattanten, door het indeelen van een muziekkorps bij elk veldbataljon. In alle Europeesche legers, behalve het Engelsche, wordt een muziekkorps per Regiment (wat men in Indië brigade noemt) voldoende geacht. Ik meen dat dit ook in Indië moet worden aangenomen. In de verspreide vredesgarnizoenen en in verband met ons optreden tegen den Inlandschen vijand moet een kapel per bataljon in vredetijd behouden blijven; maar daar de muzikanten bij de veldbataljons, behalve de twee stafhoornblazers, niet als zoodanig, doch als fuseliers in de formatie zijn uitgetrokken, en dus zorg gedragen wordt dat zij steeds als fuselier bruikbaar blijven, bestaat er geen bezwaar hen bij de mobilisatie weder hun plaats in de gelederen te doen innemen. Uit de gezamenlijke stafhoornblazers der 15 veldbataljons en de stafmuziek, te zamen 71 muzikanten, kan men voor elk van de 4 brigades, die men van het staande leger zou kunnen formeeren, een muziekkorps samenstellen van voldoende sterkte.

Ik wijs er hier ten overvloede nog op, dat in het Duitsche

leger voor een Regiment van \pm 3200 man sterk, slechts een muziekkorps van 11 muzikanten is uitgetrokken.

Op de voorgestelde wijze wordt aan combattanten $15 \times 16 = 240$ geweren gewonnen. (Dat cijfer zou zelfs 272 bedragen, wanneer men ook voor de twee bij mobilisatie nieuw te formeeren bataljons een muziekkorps gerekend heeft).

Eindelijk zal ons leger te velde huiengewoon ruim van schrijvers voorzien zijn. Dat blijkt wel uit een vergelijking met het Nederlandsche en het Deutsche leger. Een Indisch veldbataljon zal volgens de oorlogsorganisatiën tellen 3 schrijvers (n.l. 2 stafschrijvers en 1 schrijver van den kwartiermeester), terwijl in het Nederlandsche leger slechts 1 schrijver is uitgetrokken (als men n.l. den wagenmeester daartoe rekenen wil), en in het Deutsche leger evenzoo slechts één; bovendien heeft de kleine staf van een Indisch veldbataljon 2 adjudantonderofficieren, die toch ook schrijverswerk kunnen verrichten, terwijl een Nederlandsch bataljon er slechts één, en een Duitsch bataljon in 't geheel geen heeft. Verder zijn bij den brigadestaf volgens de oorlogsorganisatiën in Staatsblad 169 van 1901 nog 2 schrijvers uitgetrokken, terwijl bij den staf van een Nederlandsch regiment (wat met een Indische brigade overeenkomt) één schrijver en verder nog een adjudantonderofficier is uitgetrokken, doch bij een Duitsch regiment geen adjudantonderofficieren en slechts één schrijver. Eindelijk blijven er na aftrek van de militaire schrijvers, die bij het leger te velde zullen worden ingedeeld nog een zeer belangrijk aantal over om de dan zeer ingekrompen bureaux te bedienen.

In totaal zijn verder bij het Indisch leger, buiten de stafschrijvers der korpsen, volgens formatie 556 Europeesche militaire schrijvers uitgetrokken, grootendeels voor de bureaux op Java.

Nu moge dat groote aantal schrijvers in Indië in vreedestijd noodig zijn, met het oog op den omvangrijken bureau-arbeid vereischt door het steeds onder de wapenen zijn van alle manschappen en door de talrijke mutatiën, die zich daar voordoen, na de mobilisatie en weldra ook door het verbroken zijn

van de communicatie met de Buitenbezittingen, vervallen die oorzaken. Er bestaat dan geen reden waarom het bureauwerk nog zooveel grooter proportiën moet aannemen dan bij legers van zelfs grootere sterkte in Europa.

Men zou ongetwijfeld een belangrijk aantal schrijvers kunnen missen. Men zou bijv. bij de oorlogsorganisatiën kunnen bepalen, dat de bataljonsstaven slechts 1 adjudantonderofficier en 2 stafschrijvers of 2 adjudant onderofficieren en 1 stafschrijver (geen afzonderlijken schrijver voor den kwartiermeester) zullen tellen en de brigadestaven 1 adjudantonderofficier en 1 schrijver, terwijl de bureaux buiten het veldleger zich moeten redden met een minimum aantal schrijvers.

Bij den bestaanden toestand zou men echter slechts een betrekkelijk klein deel der militaire schrijvers als combattanten bij het leger kunnen laten intreden, omdat velen reeds als schrijver bevordering hebben gemaakt en in dien hooger en graad bij het wapen waarvan ze afkomstig zijn niet bruikbaar zouden zijn, terwijl bovendien ook een aantal schrijvers niet van een ander wapen zijn overgekomen doch zich dadelijk als militair schrijver hebben geëngageerd. Beide bezwaren worden uit den weg geruimd door te bepalen: 1. de korporaalsrang wordt bij de militaire schrijvers afgeschaft; in plaats daarvan treedt een verdeling der soldaatschrijvers in soldaat eerste en tweede klasse. De soldaten eerste klasse vervangen de korporaalschrijvers, zoowel in aantal als wat de betaling en de voorrechten betreft. Hiertegen bestaat geen bezwaar omdat van de korporaalschrijvers hetzelfde geveerd wordt als van de soldaatschrijvers; 2. dat ieder, die als soldaatschrijver in het korps militaire schrijvers wordt opgenomen eerst bij eenig wapen als soldaat moet zijn agericht; door korte herhalingsoefeningen zoolang hij soldaatschrijver is, kan de geoefendheid onderhouden worden. Zoodoende kunnen ten minste alle op Java aanwezige soldaatschrijvers (en tegenwoordige korporaalschrijvers) benevens een deel der stafschrijvers bij mobilisatie weder als combattanten intreden. Met hoeveel het getal *Europeesche* combattanten bij de infanterie door deze maatregelen vermeerderen

zal, is hier moeilijk uit te maken. Ik schat dat cijfer zeker wel op 150.

Het tweede middel door mij genoemd, n.l. het scheppen van een reserve voor het staande leger is niet nieuw. Het wordt reeds in verscheidene uit vrijwilligers bestaande legers toegepast, in Engeland met veel succes op nitgebreide schaal. Bij het Engelsche leger gaat het meerendeel der recruten een engagement aan om 7 achtereenvolgende jaren bij het actieve leger te dienen en daarna 5 jaar te verblijven bij de reserve in het moederland. Op verlangen van den man kan soms de dienstdtijd bij de reserve tot een grooter aantal jaren worden uitgebreid. Na 1½ jaar in de reserve te zijn verbleven *kunnen* zij tot jaarlijksche herhalingsoefeningen opgeroepen worden, en wel gedurende 12 achtereenvolgende dagen of 20 enkele oefeningsdagen. Van deze bevoegdheid wordt echter slechts zelden gebruik gemaakt. Aan de reservisten wordt elke 3 maanden 30 shilling uitbetaald en bovendien na afloop van den 5jarigen reservendienst in eens nog een som van ongeveer 300 shilling. Bij het uitbreken van den oorlog in Zuid-Afrika was de reserve in het moederland reeds ± 80.000 man sterk, terwijl het geheele actieve leger 231.000 man telde.

Ook in Britsch-Indië is onder de Inlandsche troepen een reserve in 't leven geroepen. Deze bestond uit twee deelen de «active reserve» en de »garrison reserve.» Aan manschappen, die minstens 5 en hoogstens 12 jaren dienstdtijd hebben, wordt te allen tijde toegelaten bij de »active reserve» over te gaan, terwijl zij die 21 jaren, hetzij geheel in actieven dienst hetzij gedeeltelijk bij de reserve hebben doorgebracht, opgenomen konden worden bij de »garrison reserve». Kort geleden is die »garrison reserve» echter opgeheven, vermoedelijk wegens hare geringe waarde. Aan de reservemanschappen wordt maandelijks een vergoeding verleend van 3-4 rupees. De manschappen van de »active reserve» komen jaarlijks een maand voor oefening op. Het aantal reservisten bedraagt ongeveer 20.000 op een legersterkte van ± 150.000 man Inlandsche troepen.

Evenzoo hebben de Franschen in Annam en Tongkin een reserve van Inlandsche militairen, getrokken uit de gepasporteerde en gegageerde militairen van de 4 Tongkineesche regimenten en van het regiment Annamitische tirailleurs. Onder deze wordt geworven voor een verbintenis om zich bij een mobilisatie bij het leger te voegen, en wel voor de eersten gedurende 8 jaar met een driemalige opkomst gedurende 14 dagen, voor de laatsten gedurende 5 jaar. Betaling krijgen zij niet, doch zij worden geheel van alle belasting vrijgesteld.

Een zoodanige reserve behoort in Indië ook te worden ingevoerd; dit middel levert, als het slaagt, op goedkoope wijze een versterking van het staande leger in oorlogstijd met bruikbare elementen. Bij voorkeur moet die reserve zoowel uit Europeanen als uit Amboineezen en Inlanders bestaan en moeten deze in zoodanige verhouding daarin voorkomen, dat bij het brengen van de compagnieën der veldbataljons op de grootere oorlogssterkte, die sterkte niet bij de verschillende landaarden te veel uiteenloopt. Het zal echter moeilijk zijn dat te bereiken. Het bezwaar van het sterk uiteenloopen der sterkte van de compagnieën van verschillende landaard kan evenwel geheel uit den weg geruimd worden door enkele op Java aanwezige Amboineesche en Inlandsche veldbataljons uit gemengde compagnieën samen te stellen. Men neme daartoe bijv. 1 Amboineesch bataljon en 2 Inlandsche bataljons (n.l. van die welke thans uit 2 Europeesche en 2 Inlandsche compagnieën zijn samengesteld. Is nu bijv. het aantal Amboineezen voor het op grootere sterkte brengen der Amboineesche compagnieën klein, dan kan de versterking van de gemengde Europeesch-Amboineesche compagnieën hoofdzakelijk met Europeanen plaats hebben; in verband daarmee zal dan de versterking van de gemengd Europeesch-Inlandsche compagnieën hoofdzakelijk met Inlanders kunnen geschieden.

De vraag is nu, op welke wijze een eenigszins beteekend aantal reservisten verkregen zal kunnen worden. Bij de begroting voor 1902 werden reeds gelden voor dat doel toegestaan. De toelagen welke men zich voorstelt aan de reservisten

te verleenen (voor Europeanen 3—4 gulden in de maand) zijn echter zoo laag, dat wat betreft de Europeanen alléén gerekend zou mogen worden op hen, die na het verlaten van den dienst ook zonder die toelage toch in Indië zouden blijven. Het aantal van deze lieden zal niet groot zijn, vooral niet wanneer, evenals bij de reserve in Engelsch-Indië, om niet nutteloos geld uit te geven, de bepaling gemaakt wordt dat de reservisten geene betrekkingen mogen vervullen, waarin ze in oorlogstijd niet zullen kunnen gemist worden. Zoo zullen ze evenals in Britsch-Indië niet werkzaam mogen zijn bij de exploitatie van spoor-en tramwegen, die voor eventueel troepen- of militairgoederenvervoer in oorlogstijd van belang kunnen zijn. Nu zijn juist daarbij een groot aantal gegageerde of gepasporteerde militairen werkzaam. In verband met de moeilijkheid voor gewezen Europeesche militairen om zich op Java een bestaan te verzekeren, waarvoor hoofdzakelijk die middelen in aanmerking zullen moeten komen, waarbij ze met Inlanders en Chineezon zullen moeten concurreeren, komt het mij voor, dat de betaling der reservisten zeker niet kleiner mag zijn dan in Engeland het geval is. Daar ontvangen de reservisten feitelijk f 9.— 's maands. De proef moet daarom m. i. met een grootere toelage begonnen worden. Een toelage van f 10.— in de maand dus f 120.— 's jaars (voor hen die gagement genieten wat minder) is zeker niet te ruim, als men in aanmerking neemt, dat een Europeesch soldaat in het staande leger den lande jaarlijks zeker *wel vier* maal zooveel kost.

Blijkt de toeloop om bij de reserve over te gaan te groot te worden, dan kan men de toelage altijd nog verminderen.

Wat de Inlanders en Amboineezen betreft zal het vormen van een reserve ook slechts mogelijk zijn met een ruime toelage, omdat de Inlandsche en de Amboineesche militair blijkens ondervinding niet gaarne den dienst verlaat. Sprekend zijn de cijfers in de Koloniale Verslagen vermeld omtrent het aantal reëngagementen. Van het aantal Inlandsche en Amboineesche militairen, wier dienstverbintenis komt te verstrijken, reëngageeren zich blijkens die statistieken gemiddeld $95\frac{1}{2}\%$. De

overige $4\frac{1}{2}\%$ zullen wel grootendeels die personen zijn, op wier reëngement men geen prijs stelt, hetzij wegens hun leeftijd of fysieke gesteldheid, hetzij wegens hun gedrag. Daarbij komt nog dat militairen van deze landaarden m. i. slechts enkele jaren in de reserve gehouden mogen worden en dan weer gedurende eenigen tijd in werkelijken dienst genomen moeten worden; hunne militaire waarde vermindert n.l. spoedig sterk, wanneer zij buiten de gelederen zijn. Door die beperkende bepaling zal het hun moeilijk vallen een vaste betrekking te verkrijgen, zoodat men slechts dan verwachten mag een noemenswaard aantal reservisten te verkrijgen, wanneer een ruime toelage verleend wordt, hetgeen den maatregel vrij kostbaar zal maken. Met een toelage van f 1.50 's maands, waarop in de begrooting voor 1902 gerekend wordt, zal men niet kunnen rekenen op een getal bruikbare Inlandsche reservisten van eenige beteekenis. Ook blijft het twijfelachtig of men wel bij mobilisatie voldoende verzekerd is van de opkomst dezer reservisten, die verspreid zullen zijn in de groote massa der Javaansche bevolking.

In beide bezwaren kan m. i. zeer goed tegemoetgekomen worden door den reservisten een gouvernementbetrekking te waarborgen. Die betrekking kan dunkt mij gevonden worden in de *eerste plaats* door de talrijke burgeroppassers bij de verschillende militaire bureaux op Java 1) geheel of gedeeltelijk te vervangen door Amboinesche of Inlandsche reservisten, en in *de tweede plaats* bij de politie-oppassers op Java. Hier van zijn er op Java wel 6000 aanwezig. Men zou daarvan een zeker aantal plaatsen kunnen reserveeren om door Amboinesche of Inlandsche reservisten te worden ingenomen, vooral die van oppassers welke aan Europeesche en Inlandsche bestuursambtenaren en aan leden van de rechterlijke macht zijn toegevoegd, niet zoo zeer om politiediensten te verrichten, dan wel om een zekere staatsie aan den functionaris te verleenen. Aan deze reservisten, die minstens 6 jaar bij het staande leger ge-

1) Alleen bij het Departement van Oorlog heeft men reeds meer dan 50 boodschappers en wakers.

diend moeten hebben, moet dan boven het gewone tractement van oppasser een kleine toelage worden gegeven, om de betrekking aantrekkelijk te maken. De toelage, waarop men in de begrooting voor 1902 gerekend heeft, zal dan zeker alleszins voldoende zijn. Men make dan tevens de bepaling dat de man, fysiek geschikt blijvende, gedurende 3 jaar in de reserve kan blijven, met opkomst onder de wapenen na ongeveer 1½ jaar voor één maand. Wanneer dat opkomen voor de verschillende reservisten in een gewest niet gelijktijdig plaats heeft en geregeld werd in overleg met het hoofd van gewestelijk bestuur kan het tijdelijk afwezig zijn van een klein aantal politie-oppassers in dat gewest geene bezwaren hebben. Gedraagt de reservist zich niet goed als politie-oppasser dan moet de bevoegdheid bestaan hem gedurende den verderen tijd zijner dienstverbintenis weder bij het staande leger in te lijven. Na ommeekomst van de 3 jaar, kan den man de gelegenheid gegeven worden tot een reëngagement bij het leger; na weder één jaar bij het staande leger gediend te hebben kan hij dan weer in aanmerking komen om voor 3 jaar bij de reserve over te gaan. De jaren bij de reserve doorgebracht moeten bij de berekening van den diensttijd, rechtgevend op gagement, voor de helft in rekening gebracht worden. Het aantal plaatsen bij de reserve moet over de Amboincezen en de Inlanders verdeeld worden, met bepaling dat wanneer van den eenen landaard zich geen liefhebbers voor openvallende plaatsen aangemeld hebben, hiervan voor een anderen landaard gebruik gemaakt kan worden.

Op deze wijze zal men voor de Infanterie en de Genietroepen een reserve aan Amboincezen en Inlanders kunnen krijgen, waarvan de militair waarde voldoende zal blijven, vooral omdat ook de politie-oppassers min of meer aan tucht onderworpen zijn, een reserve die weinig kostbaar zal zijn, en waarvan men door de voortdurende controle der bestuursambtenaren verzekerd mag zijn van opkomst bij mobilisatie.

Met het oog op het grootere verlies aan militaire bruikbaarheid bij reservisten afkomstig van de Artillerie en de Cava-

lerie zal het bij die wapens niet gewenscht zijn op deze wijze voor Inlanders het reservesysteem toe te passen.

Hoe groot het getal reservisten (Europeanen, Amboincezen en Inlanders te zamen) zal kunnen zijn, valt thans moeilijk te zeggen. Toch is het wel gewenscht om eens na te gaan, hoe groot het bij de Infanterie zou mogen worden, om niet bij mobilisatie verplicht te zijn nieuwe tactische onderdeelen te vormen. Was dit het geval dan zouden de officieren en het kader daarvoor aanwezig moeten zijn, en zou dus hierop gerekend moeten worden.

Zooals ik vroeger reeds aangaf mag bij de bestaande formatie bij mobilisatie gerekend worden op een totaal van 10.684 onder-officieren en minderen der Infanterie van het staande leger, waarbij nog ongeveer 150 man gerekend mag worden van weder in de gelederen plaats nemende militaire schrijvers. Daarentegen moet ongeveer 160 man worden afgetrokken aan Europeesch kader bestemd om bij de hulpkorpsen te worden ingedeeld; ik kom hierop later terug.

In verband met mijne voorstellen betreffende muziek, adjudant-onderofficieren en stafschrijvers zullen voor de brigade-staven en de 15 bataljonsstaven noodig zijn 124 man. De overige 10.550 man moeten dus verdeeld worden over 60 compagnieën, wat per compagnie 176 man geeft. Om compagnieën van 200 man te kunnen formeeren zou de reserve na aftrek van een zeker procent, dat wegens ziekte als anderszins bij mobilisatie niet onder de wapenen kan komen 1440 man moeten bedragen. Rekenende op het onvermijdelijke verlies bij opkomst, mag het totaal aantal reservisten dan wel ongeveer 1600 zijn. Het komt mij voor dat een grooter aantal reservisten dan 1600 wel niet verkregen zal worden; ook zou een grooter getal wellicht niet gewenscht zijn, omdat men anders aan het staande leger, met 't oog op zijn taak tegenover den Inlandschen vijand te veel manschappen zou onttrekken, die reeds eenigen tijd gediend hebben. Het aantal Europeesche reservisten is behalve door de som die men in maximum per jaar voor de reserve wil besteden, ook aan grenzen gebonden

door het nadeel, dat de aanvulling van het Europeesche element bij het staande leger zal ondervinden tengevolge van het grootere jaarlijksche verlies.

In menig opzicht komt het mij gewenscht voor te rekenen op een cijfer van om en bij 1600 reservisten, waaronder ongeveer 600 Europeanen, welk cijfer op de door mij aangegeven wijze, naar ik vermoed, ook wel bereikt zal kunnen worden.

De vraag doet zich nu voor of bij een uitbreiding der gevechtssterkte van de compagnieën tot 200 man ook niet op meer officieren en meer kader gerekend moet worden dan bij de thans aangenomen oorlogsformatie. M.i. zal dit, gelet op de zeer ruime toebedeeling onzer compagnieën aan officieren en aan kader, vergeleken met andere legers, slechts in geringe mate noodig zijn. Maken we een vergelijking met het Leger in het moederland dan zien we daarbij, dat volgens de bestaande oorlogsformatie, met inbegrip van reserve-luitenants, bij de compagnie gerekend is op 1.4 officier per 100 geweren, en bij de oorlogsformatie voorgesteld bij het ontwerp van wet van minister Eland, tot regeling van de samenstelling der landmacht op 2 officieren per 100 geweren. Met een toebedeeling van 2 officieren per 100 geweren zullen wij in Indië naar mijne meening ook kunnen volstaan, mits het organieke cijfer bij de mobilisatie ook werkelijk actief aanwezig zij. Bij een compagnie van 200 man sterk zal dus even als thans 1 kapitein en 3 luitenants of onderluitenants voldoende geacht kunnen worden.

Daar geen nieuwe bataljons zullen worden opgericht zal men in het geheel voor de brigade-staven en de veld- en depôt-bataljons noodig hebben 372 officieren en onderluitenants der Infanterie, terwijl voor het encadreeren der hulpkorpsen bij mobilisatie nog ongeveer 14 officieren moeten worden afgegeven. Voor treinen zullen geen Infanterie-officieren van het staande Leger uitgetrokken behoeven te worden, omdat hierin zal worden voorzien door officieren van de Landweer, waarover later gesproken zal worden. Benoodigd zijn dus 386 officieren en onderluitenants, waarvoor beschikbaar zijn 395, zoo-

dat men nog een kleine reserve heeft voor officieren die ziek of geëvacueerd zijn en zelfs bij de depôtbataljons geen dienst kunnen verrichten. Daar wellicht ook op enkele gepensioneerde officieren zal mogen worden gerekend mag dus het tegenwoordige formatiecijfer voor officieren en onderluitnants bij de Infanterie van het staande Leger voldoende geacht worden.

Wat het kader betreft vinden we voor de bestaande oorlogsorganisatie van het Nederlandsche Leger 10.8 man op de 100 geweren, waarbij dan militie- en reservekader is medegerekend. Bij de voorstellen van minister Eland werd dit cijfer 9.4 man op de 100 geweren. Het mag dus voldoende geacht worden ook in Indië bij mobilisatie tegen den buitenlandschen vijand op 10 man kader, (geheel valieden) per 100 geweren te rekenen. Voor de Amboinesche en Inlandsche compagnieën moet dat cijfer bereikt worden zonder de Amboinesche of Inlandsche korporaals mede te rekenen. Hunne waarde als kader is slechts gering; ze worden in surplus gerekend, en wel meer als voorgangers, die vooral de Inlandsche soldaten wel noodig hebben. Een compagnie van 200 man heeft dus 20 man kader noodig, d.i. 2 man meer dan waarop thans bij de oorlogsformatie gerekend is. Men moet dus per compagnie 2 man kader toevoegen, bijv. 2 Europeesche sergeanten of korporaals voor de Europeesche compagnieën en 2 Amboinesche (Inlandsche) sergeanten bij de Amboinesche (Inlandsche) compagnieën.

Wordt er op gerekend dat bij mobilisatie het kader voor de depôtbataljons slechts uit de nonvaleurs getrokken zal worden, maar daarentegen dat \pm 160 man Europeesch kader (geheel valieden) aan de hulpkorpsen moet worden toegevoegd, dan vereischt de oorlogsformatie der Infanterie op Java op de door mij voorgestelde wijze in totaal \pm 1030 man Europeesch kader, terwijl beschikt zal kunnen worden over 970 valieden. Er zal dus een te kort zijn van ongeveer 60 man, waarin waarschijnlijk wel zal kunnen worden voorzien door Europeesch kader dat bij de reserve zal zijn overgegaan.

De Inlandsche sergeanten, aan de compagnieën bij mobilisatie toe te voegen, zullen in voldoende mate verkregen kunnen

worden uit de valiede onderofficieren van de depôtbataljons en van de op te heffen detachementen, subsistentenkaders en kaderscholen.

Minder gunstig is het gesteld met de Amboineesche sergeanten, daarom zal de vredesformatie der Amboineesche compagnieën op meer Amboineesche sergeanten moeten rekenen, voor zoover er althans niet op gerekend zal mogen worden dat zij bij de reserve aanwezig zullen zijn.

Ik ga thans over tot het in de 3e plaats genoemde middel tot verhooging van onze weerkraft n.l. het in 't leven roepen eener Europeesche militie.

Met betrekking tot de defensie tegen een buitenlandschen vijand wordt de waarde van troepen van tweede linie d. w. z. van troepen van mindere gevechtswaarde dan die van het staande leger m. i. meestal veel te laag geschat. Velen gaan hierin zoover dat zij alle middelen tot verhooging van de quantiteit en de qualiteit van deze troepen nutteloos achten en het daartoe te besteden geld liever zouden gebruiken tot uitbreiding van het staande leger.

De vraag of een klein leger van beter gehalte te prefereren is boven een groot leger van mindere waarde is niet absoluut bevestigend te beantwoorden. De qualiteit kan wel veel gemis aan quantiteit vergoeden, maar toch alleen binnen zekere grenzen. Wanneer men aannam dat bij een oorlogsbudget van bepaalde grootte een klein leger van beter gehalte per se te verkiezen is boven een grooter leger met kleinere gevechtswaarde der samenstellende elementen, dan zou ook in Europa een klein staand leger, geheel uit manschappen met langdurigen dienstdtijd, zooals in Engeland bestaat, te prefereren zijn boven militielegers, zooals bij de overige Europeesche staten het geval is. Vrij algemeen is men echter van tegenovergestelde meening, en wordt het Engelsche stelsel van legervorming veroordeeld. Binnen de grenzen van een zeker budget vergoedt dus de qualiteit volstrekt niet geheel de mindere quantiteit.

Het is zeer moeilijk juist het gewicht vast te stellen, het-

welk kwaliteit en quantiteit in de schaal leggen, om daarnit te kunnen beoordeelen of bij gelijke jaarlijksche uitgaven, deze liever tot nitbreiding der troepen van het staande leger dan wel tot vorming van minderwaardige troependeelen besteed zullen worden.

Bij het bepalen van dat gewicht moet men zich op een juist standpunt stellen, een standpunt dat verschillend is naar gelang van den strijd, dien men vermoedelijk te voeren zal hebben. Zoo legt de kwaliteit der troepen een zeer groot gewicht in den schaal, wanneer de oorlog meerendeels tactisch offensief gevoerd zal moeten worden. Dan moet van alle troepen geëischt kunnen worden dat ze voor den aanval ten volle bruikbaar zijn, en dan treden hoofdzakelijk de moreele factoren, en dus de kwaliteit der troepen op den voorgrond. De hoofdzaak is dan dat de aanvallende troepen in staat zijn, groote, dikwijls in korten tijd intredende, verliezen te kunnen dragen. De deprimeerende invloed, hierdoor teweeg gebracht, kan slechts door een als 'tware ingeleefde krijgstucht worden genentraliseerd. Massa's, waarbij de discipline niet tot merg en been is doorgedrongen, raken vaak reeds bij kleinere verliezen hunne gevechtskracht kwijt.

Geheel iets anders is het bij troepen, die in voorbereide stellingen slechts frontaal aangevallen worden. De oorlog in Zuid-Afrika leert ons dat in dergelijke stellingen, ook in die welke slechts met tijdelijke middelen versterkt zijn, zelfs onge-disciplineerde troepen den frontaanval van een overmachtigen, goed georganiseerden en gedisciplineerden vijand kunnen weerstaan.

Tronwens we weten bij ondervinding, hoe krachtig vaak de weerstand is van een betrekkelijk klein getal Inlandsche vijanden in hunne versterkte stellingen, zoolang deze slechts frontaal worden aangevallen.

In zulke gevallen is het van veel belang, dat de stellingen voldoende sterk bezet zijn, dat n.l. daar voldoende geweren in werking kunnen worden gebracht. De moreele waarde der troepen treedt lang niet zoo op den voorgrond als bij een

aanval het geval is. Dat is ook geenszins verwonderlijk. Grootte en in korten tijd intredende verliezen stellen voornamelijk de moreele waarde van den troep op de proef. De verliezen door den verdediger achter zijne dekkingen geleden zijn echter slechts gering, zooals ook de Boerenoorlog ons geleerd heeft. Die verliezen *moeten* ook zeer klein zijn in vergelijking met die door den aanvaller geleden, vooral wanneer deze den geheelen afstand welke hem van den verdediger scheidt werkelijk doorloopen heeft. Dat is duidelijk aangetoond door de nauwkeurige photographische metingen van het verwondbaar oppervlak, dat een schutter in verschillende houdingen aanbiedt. (Zie Militär Wochenblatt 1898 Beihefte blz. 513 en volgende). Wij zien daaruit dat op een afstand van 600 M. het verwondbaar oppervlak van den achter dekking vurenden schutter slechts 3.44 dM.² bedraagt, terwijl vrijliggend vurend (wat bij vurende tirailleurliniën des aanvallers wel het meest zal voorkomen) dat oppervlak 18.9 dM.² meet, dus 5½ maal zooveel; het verwondbaar oppervlak van de sprongsgewijze voorwaartsgaande manschappen bedraagt dan 39.65 dM.² dus bijna 12 maal zoo groot als dat van den achter dekking vurenden schutter.

Bij de verdediging van Java nu zal de strijd, ook overeenkomstig de bestaande plannen, wel grootendeels door ons gevoerd moeten worden in voorbereide stellingen: daarin zullen troepen van mindere waarde dan het staande leger ook zeer op hun plaats zijn, althans in die gedeelten, die slechts frontaal kunnen worden aangevallen, en een ruim schootsveld hebben. De zwakkere gedeelten, de gedeelten die concentrisch kunnen worden aangevallen, en de vleugels die aan omringeling of aan een flankaanval bloot staan, kunnen dan bezet worden door troepen van het staande leger, dat in ieder geval de meerderheid van onze weerkracht zal moeten uitmaken.

Ik zeide zooeven, dat de strijd hoofdzakelijk in voorbereide stelling gevoerd zal worden, doch wil daarmee niet zeggen, dat het offensief nitgesloten is. Integendeel; de sterke stellingen, door ons ingenomen kunnen den vijand verleiden, om

zich te verdeelen, ten einde met een gedeelte die stellingen te kunnen omtrekken. Heeft de strijd in het gebergte plaats, dan kan het gebrek aan toegangswegen er toe leiden, dat hij om dat te bereiken op twee van elkaar gescheiden operatielijnen optreedt. Dan kan met troepen van het staande leger tegen den vijand op een der beide operatielijnen offensief worden opgetreden. Op de andere operatielijne geeft de aanwezigheid der troepen van 2e linie gesteund door een deel van het staande leger gelegenheid den vijand in voorbereide stellingen althans zoolang tegen te houden, tot dat de hoofdmacht van het staande leger met hare offensieve operatie succes zal hebben gehad. Maar ook als de vijand vereenigd blijft, is een offensief optreden onzerzijds niet uitgesloten. Dat zal, daar het tegen overmacht zal moeten plaats hebben, slechts kunnen geschieden van uit de voorbereide stelling. Op den eenen vleugel dier stelling, waar de strijd zuiver defensief gevoerd zal worden, kunnen hoofdzakelijk troepen van 2e linie gebezigd worden; op den anderen vleugel waarop men al dadelijk of eerst later offensief zal optreden, bezige men de troepen van het staande leger. Aangezien het den vijand zeer moeilijk zal vallen te onderkennen, waar onze troepen van 2e linie zijn opgesteld, en hij slechts conclusiën zal kunnen trekken uit het aantal geweren, dat naar schatting door den verdediger in het vuur is gebracht, zullen die troepen van 2e linie door hunne numerieke sterkte veel nut kunnen opleveren. Zeer zeker zal dat niet in die mate verkregen worden, wanneer de 8000 man troepen van 2e linie, waarop ik zou willen rekenen, vervangen werden door 1500 à 2000 man troepen van het staande leger, die evenveel zouden kosten.

Zoeken we nu naar de stof, om die troepen van 2e linie op te leveren, dan valt ons oog in de eerste plaats op de weerkracht, welke schuilt in een Europeesche bevolking op Java, ter sterkte van 62.477 zielen, waaronder 32.942 van het mannelijk geslacht.

Die weerkracht wordt thans niet anders benut dan door de instelling der schutterijen. Die schutterijen op Java hebben

te zamen een sterkte van ± 1700 man, d. i. slechts ruim 5 pct. van de mannelijke Europeesche bevolking van Java.

Vergelijken we dit nu eens met de weerkracht van Zwitserland. Op een mannelijke bevolking van $\pm 1.500.000$ hoofden op 1 Jan. 1901 zien we daar een »Auszug» van 152.784 man, troepen in geoeffendheid en gehalte veel hooger staande dan onze schutterij, en een »Landwehr» van 84.043 man, welke zeker minstens met die schutterij gelijk te stellen is; bovendien nog een bewapende landstorm van 47.487 man. »Anszug», »Landwehr» en bewapende landstorm dus respectievelijk ruim 10 pct., ruim $5\frac{1}{2}$ pct. en ruim 3 pct. der mannelijke bevolking. Die cijfers zijn sprekend. En toch, terwijl door het Zwitsersche weerstelsel geen druk van beteekenis op de bevolking gelegd wordt, is de schutterij op Java wel degelijk zeer drukkend *voor een deel* der bevolking. Het grootste deel van Java's Europeesche bevolking, n.l. dat, hetwelk niet in de groote steden gevestigd is, is geheel van de weerplicht vrij.

Nu is er wel sprake van, dat de Indische Regeering dat deel middels een weerbelasting treffen zal; maar wat wordt hiermede bereikt? Versterking van de weerkracht?

Geenzins! Hoogstens een kleine stijving van de schatkist.

Ieder die met Indische toestanden bekend is, zal moeten erkennen, dat de dienst bij de schutterij, die meestal na zwaren dagelijkschen arbeid nog op een warm gedeelte van den dag verricht moet worden, alle reden heeft impopulair te zijn. Het is zeker ook de wetenschap dat de druk te groot was, die de autoriteiten in Indië meer en meer vrijgevig doet zijn met de bepalingen omtrent de inlijving bij de schutterijen. Dat dit werkelijk het geval is geweest bewijzen de cijfers. In het jaar 1889 nog telde de schutterij in de 5 hoofdplaatsen op Java 2068 man, terwijl de totale Eur. bevolking dier steden te zamen bedroeg 20.572 zielen; 10 pct. was dus schutterplichtig. Thans is die bevolking *vermeerderd* tot ± 26.000 zielen, de schutterij echter *gedaald* tot een sterkte van ± 1700 man, dus tot slechts $6\frac{1}{2}$ van de bevolkingssterkte.

Die ongelijkmatige druk op Java's Europeesche bevolking
1901/1902

moet m. i. verdwijnen. Niet alleen de bevolking der groote steden, maar de geheele Europeesche bevolking van Java moet weerplichtig zijn.

Het schijnt dat men die richting ook wel op wil, en het doel wil bereiken door het buiten de groote steden oprichten van vrijwilligerskorpsen naar Engelsch model. Ik geloof echter dat men daarmee niet den goeden weg bewandelt en slechts geringe uitkomsten verkrijgen zal.

Zeker! Onder den indruk van de gebeurtenissen in Zuid-Afrika liet het zich aanzien, dat talrijk de opkomst tot deelname zal zijn. Maar, hoe zal dit worden, wanneer die stimulus niet meer bestaat en men het aan de ingezetenen geheel vrij laat om zich al dan niet te laten inschrijven? De weerkracht van het land mag toch niet afhankelijk zijn van een tijdelijke onverschilligheid van de bevolking. De ondervinding in Engeland toont wel aan, dat de animo in normale omstandigheden om deel te nemen aan vrijwillige militaire oefeningen niet zoo heel groot is. Militia, Volunteers en Yeomanry telden te zamen in begin 1899 slechts 360.000 man op een bevolking van 40.000.000 zielen, dus niet meer dan 0.9 pct.

Wat zou naar die verhouding in normale omstandigheden verwacht kunnen worden van de sterkte der vrijwilligerskorpsen, zelfs al heeft zoo'n korps zijne leden over de vaak groote uitgestrektheid van een geheel gewest verspreid. De korpsen zouden te klein zijn om zich behoorlijk te oefenen, waardoor de animo nog meer zal verdooven en de korpsen ten slotte wel geheel zullen verdwijnen.

En al moge men ook korpsen van eenige beteekenis in stand kunnen houden, welke waarde zal men er dan nog aan mogen toekennen. Zeker zal de oefeningstijd wel niet ruimer gesteld mogen worden, dan bij de Volunteers in Engeland (deze tellen 230.000 van de bovengenoemde 360.000 man) het geval is. Deze Volunteers komen slechts gedurende de eerste twee jaar dat zij lid van het korps zijn jaarlijks gedurende 30 dagen voor oefeningen *van één uur* op, en de volgende jaren slechts 9 dagen van het jaar, mede voor oefeningen van 1 uur. De

waarde van die Voluntcers moet dus nog veel lager gesteld worden dan die van de schutterijen.

M. i. wijst ons het Zwitsersche systeem van legervorming den weg, die ook in Indië gevolgd moet worden n.l. algemeene dienstplicht met korten dienstdtijd.

Ik twijfel er niet aan, of dat systeem — natuurlijk met de voor locale toestanden noodige wijzigingen — zal ons even goede resultaten opleveren als aan Zwitserland. Daarvoor staat mij borg het gemiddeld hoog staande intellectueele peil van de Europeesche bevolking op Java, wat het gevolg is van het daaronder ontbreken van een arbeiders- en boerenstand. Wel is waar kan dat peil bij vele Indo's niet hooger gesteld worden dan bij de arbeiders en boeren in Europa, maar deze onontwikkelden nemen toch een veel geringer procent der geheele bevolking in dan in Europa het geval is.

In welke mate dat militiestelsel de weerkracht zal kunnen versterken, kan ik met eenige zekerheid niet bepalen, daartoe ontbreken mij de noodige gegevens. De staten betreffende de jongste opneming van de bevolkingssterkte zijn nog niet gepubliceerd. De Regeeringsalmanak voor 1902 geeft echter de totale mannelijke bevolking van Java op en wel 32.942. Om de gedachte te bepalen kunnen we de verhouding van de sterkte van het Zwitsersche leger tot die der mannelijke bevolking van Zwitserland tot grondslag nemen, en dan vinden we voor Java een »Auszug» van ± 3300 man, een »Landwehr» van ± 1800 man en een bewapenden landstorm van ± 1000 man, te zamen 6100 man. Nu moge men verschillend oordeelen over de oorlogswaarde van het Zwitsersche leger en zelfs de »Auszug» niet geschikt achten om in het open veld op te treden, hoewel men in Zwitserland zelf meent niet alleen de »Auszug» maar ook een deel van de »Landwehr» daartoe te kunnen gebruiken, toch geloof ik dat ieder wel zal moeten toegeven, dat *naast* een naar verhouding sterk leger van manschappen met langdurigen dienstdtijd, een op zoodanige wijze gevormde reserve alleszins goede diensten zal bewijzen. Dit zal vooral het geval zijn, wanneer men ze aanvankelijk slechts

bezig in voorbereide stellingen. Later zal ze ook, gelet op de ongetwijfeld goede stof, waarnit ze is opgebouwd, zeker wél bruikbaar zijn voor den strijd in het open veld. De oorlog zelf is steeds de beste oefenschool geweest, dat leeren ons nu weer de offensieve handelingen der Boerenstrijdmachten in een later tijdperk van den oorlog in Zuid-Afrika.

Maar ook in het begin van den oorlog zullen de militie-troepen op Java in gunstiger conditiën verkeeren dan de Zwitsersche troepen. De Duitsche landweertroepen, die in 1870 te velde zijn gegaan, hebben zich van af hun eerste optreden over 't algemeen goed gehouden; dit schrijft men daaraan toe, dat deze troepen na de mobilisatie nog eenige maanden geoefend konden worden, alvorens voor den vijand gebracht te worden. Welnu, in dit opzicht verkeeren we op Java bij een oorlog tegen een buitenlandschen vijand in gunstiger conditiën dan in Europa het geval is, en onze militietroepen zullen daarin bij de Zwitsersche veel voor hebben.

Ik bedoel, dat een klein land in Europa er op bedacht moet zijn, slechts weinige dagen na het uitbreken van den oorlog den vijand zijn land te zien binnenstroomen; een landingsleger van zoodanige sterkte, dat ons veldleger op Java *alleen* daarmede niet zou kunnen afrekenen, kan daarentegen eerst geruimen tijd na het uitbreken van den oorlog verwacht worden.

De geschiedenis van de 2e helft der 19e eeuw, maar vooral die van de laatste jaren levert ons daartoe voldoende bewijs. Bij den Krimoorlog in 1854 werd, nadat de oorlog reeds 4 maanden in Turkije gevoerd was, door Frankrijk en Engeland den 18en Juli besloten, om elk een expeditionair korps van uit Turkije naar de Krim te zenden. Frankrijk zond een legermacht van 24.800 man Infanterie, Engeland een van 23.600 man. Eerst 15 September, dus 2 maanden later had de landing in de Krim plaats.

In het jaar 1894 was tengevolge van de onlusten in Korea sedert einde Juni de 9e Japansche Infanterie-brigadete *Soel*. De spanning tusschen Japan en China werd met den dag

grooter. Den 25sten Juli begon feitelijk de oorlog tusschen beide staten door het zeegevecht bij *Tsjimoelpo*; den 29sten Juli had het gevecht bij *Sekan* (Asan of Yashan) plaats, waarop den 1en Augustus de oorlogsverklaring volgde. In begin Augustus landde de 10e Brigade; eerst begin September landden de 12e en de 6e Brigade. Behalve de reeds in Korea aanwezige troepen, waren dus ruim een maand na de oorlogsverklaring nog slechts 3 Brigades d.i. ± 22.000 man Infanterie in Korea overgebracht, en dat niettegenstaande den betrekkelijk korten afstand over zee, waardoor ook met weinig scheepsruimte voor de troepen kon worden volstaan. Door dien kleinen afstand en het niet gelijktijdig vertrekken der brigades konden bij den overvoer dezelfde schepen ook meer dan eens dienst doen.

Nadat reeds verscheidene maanden maatregelen genomen waren tot voorbereiding van de Fransche expeditie naar Madagascari in 1895 en op 7 Dec. 1894 reeds de credieten voor die expeditie door het Fransche parlement waren toegestaan, werd in Jan. 1895 met de mobilisatie van het expeditionaire leger begonnen. Eerst in Mei van dat jaar dus ongeveer 4 maanden later, was dat leger ter sterkte van slechts 10.100 man infanterie op Madagascari gedebarreerd.

De Spaansch-Amerikaansche oorlog van 1898 was den 21en April uitgebroken. Eerst 19 Juni d.a.v. dus 2 maanden later landde het Amerikaansche expeditiekorps op de kust van Cuba, niettegenstaande de afstand waarop de troepen over zee moesten worden vervoerd zeer klein was. Ook was het expeditie-korps betrekkelijk klein n.l. ongeveer 10.000 man infanterie en ruim 3000 man cavalerie, die echter daar ze bijna alle zonder paarden werden overgevoerd mede als infanterie gebezigd werden.

Bij de Chinesesche onlusten in het jaar 1900, was het ter wille van het lijfsbehoud der gezantschappen van veel belang, zoo spoedig mogelijk Peking te vermeesteren. Hoewel dan ook reeds den 18en Juni van Engelsche zijde de lust gegeven werd uit Britsch-Indië de noodige troepen naar China te zenden, was toch op den 6en Aug. dus bijna 2 maanden later

slechts de eerste helft van het Engelsche contingent ter sterkte van niet meer dan \pm 6000 man infanterie op de Chinese kust gedebarreerd. De andere helft kwam verscheidene weken later.

Tot de zending van het Duitsche contingent ter sterkte van 10.000 man infanterie werd den 8en Juli besloten; in de eerste helft van September dus weder 2 maanden later was het in China aangekomen.

En nu ten slotte de overvoer van het Engelsche Ie Legerkorps onder generaal Buller naar Zuid-Afrika. Niemand zal ontkennen, dat de gang van zaken, reeds 14 dagen na het uitbreken van den oorlog, er toe moest leiden, de toezending van dat Ie Legerkorps met den meesten spoed te doen plaats hebben.

En toch, niettegenstaande dat het transport van het expeditionaire leger vereenvoudigd werd o. a. door het vóór het uitbreken van den oorlog zenden van 20 compagnieën van het „Army Service Corps” en van de noodige voorraden, en niettegenstaande het korps in Zuid-Afrika zelf het grootste deel van zijne transportmiddelen en paarden zou vinden, duurde het toch nog tot 10 *December*, dus juist *twee maanden* na de oorlogsverklaring, vóór dat genoemd Legerkorps geheel in Zuid-Afrika was aangekomen. Hoe lang zou het wel geduurd hebben, wanneer het geheele korps gelijktijdig, wel voorzien van alle transportmiddelen en voorraden, op de vijandelijke kust had moeten verschijnen?

Uit al de genoemde voorbeelden mag wel de gevolgtrekking gemaakt worden, dat een vijandelijk leger van de sterkte als het Legerkorps van Buller niet dan *minstens twee maanden* na het uitbreken van den oorlog op onze kusten verwacht behoeft te worden. Ligt het punt waar wij voor het eerst een beslissenden slag willen aannemen verscheidene dagmarschen van het landingspunt verwijderd, dan heeft de vijand tot vorming van zijn operatiebasis en voor zijn opmarsch naar bedoeld punt zeker nog wel een paar weken noodig.

Eerst minstens $2\frac{1}{2}$ maand na het uitbreken van den oorlog

behoeven dan de troepen van 2e linie in actie te komen. Die troepen zullen dus nog een geruimen tijd nader geoefend en gedisciplineerd kunnen worden.

Mocht de vijand reeds vóór het uitbreken van den oorlog tot mobilisatie en inhuur van schepen overgaan, geheim kan dat niet blijven, en zal dat ook zeker aanleiding zijn, dat ook wij dan reeds onze troepen van 2e linie mobiliseeren.

Het gevaar dat Engeland door onderschepping van telegrammen de Regeering onkundig zou kunnen houden van hetgeen in Europa plaats heeft, zal weldra geheel verdwijnen, nu spoedig een kabelverbinding met Europa tot stand zal komen, met vermindering van Engelsch gebied.

Ik had dus wel reden te zeggen, dat wij op Java met het oog op troepen van korten dienstdijd in gunstiger condities verkeeren dan vele kleine staatjes in Europa.

Het zou mij ver buiten het bestek van één lezing voeren, hier en détail te behandelen, hoe het Zwitsersch stelsel, gewijzigd naar locale toestanden, zal moeten worden ingevoerd. Aangaande enkele belangrijke punten wensch ik echter wel mijne meening te zeggen, en meer in het bijzonder met betrekking tot de infanterie der militia. In hoofdzaak toch zal de militia moeten dienen tot versterking van dat wapen.

Den militieplicht zou ik voorloopig alleen wenschelijk achten voor de Europeanen op Java. Op de Buitenbezittingen is de sterkte der Europeesche bevolking in de verschillende gewesten te gering en zijn de afstanden te groot om zonder bezwaar de militieplichtigen jaarlijks voor de herhalingsoefeningen tot afdeelingen van eenige beteekenis bijeen te brengen. Daar kunnen de schutterijen blijven bestaan op de plaatsen, waar ze thans aanwezig zijn.

Voor de Europeanen buiten die plaatsen moet een weerbelasting in 't leven geroepen worden; evenzoo voor de niet bij de militia ingelijfd en op Java, op dezelfde grondslagen als in Zwitserland aangenomen zijn.

Het militair vooronderricht zou ik evenwel over geheel Indië toegepast wenschen. Dat vooronderricht bestaat in Zwit-

serland uit twee deelen; ten eerste uit een voor den militairen dienst voorbereidende verplichte gymnastiek op alle scholen en ten tweede uit oefeningen in den wapenhandel voor jongelieden van 17 tot 19jarigen leeftijd. Dit laatste geschiedt in Zwitserland vrijwillig; op het verplichtend stellen daarvan wordt echter van verschillende zijden sterk aangedrongen. Voor Indië komt het mij zeker gewenscht voor die oefeningen verplichtend te stellen op alle plaatsen, waar militair personeel van het staande leger voor het onderricht beschikbaar gesteld kan worden.

Met het oog op het zich vestigen op Java en het verlaten van dat eiland binnen den weerplichtigen leeftijd zouden de volgende bepalingen gemaakt kunnen worden:

Europeanen die Java verlaten zijn gedurende hun afwezigheid van den militieplicht vrijgesteld, doch volgen tijdens een eventueel verblijf in de Buitenbezittingen de aldaar vastgestelde regelen betreffende schutterplicht en weerbelasting.

Europeanen die van de Buitenbezittingen of uit Europa op Java komen, om zich hier te vestigen, en nog vallen binnen de leeftijdsgrens van »Auszug" of landweer, zullen bij de eerste opkomst van recruten daarbij ingedeeld worden, om de volgende jaren de herhalingsoefeningen te volgen in de categorie, waarin ze overeenkomstig hun leeftijd thuis behooren. Vrijgesteld van die eerste opkomst als recruten zijn zij, die in Nederland reeds bij de militie hebben dienst gedaan en daar behoorlijk als recruten zijn afgericht geworden.

Onder de jongelieden, die uit Nederland uitkomen zijn er velen, wier ouders in Indië wonen, en die, beschouwd wordende hun domicilie in Indië te hebben, vrijgesteld zijn van den dienstplicht in het moederland. Hiermede behoort gebroken te worden, wanneer ook in Indië een dienstplicht voor de Europeesche bevolking in 't leven geroepen is. Ook die jongelieden moeten in Nederland dienstplichtig zijn, d. w. z. aan de loting onderworpen zijn, al zou men hun ook recht kunnen geven op een verkorten dienstdienst. Een groot gedeelte van de uit Europa komende Nederlanders zal dan

geen eerste oefeningstijd in Indië meer nodig hebben.

Gelet op de vermoedelijke sterkte, welke de »Auszug" zal verkrijgen, zou men hieruit 3 bataljons infanterie kunnen formeeren, in West-, Midden- en Oost-Java elk één bataljon van 4 compagnieën; de overeenkomstige landweertroepen kunnen dan 3 bataljons elk van 2 à 3 compagnieën vormen. Bovendien zou de landweer, zoowel die der infanterie als die van de andere wapens, het benodigd personeel tot bevel en toezicht bij de verschillende treinafdeelingen kunnen leveren, tenzij de landstorm hierin behoorlijk zou kunnen voorzien.

De tijd van opkomst, zoowel voor de recruten als voor hen die herhalingsoefeningen bijwonen, moet zoodanig geregeld worden, dat bij handel, landbouw en nijverheid de zoogenaamde slappe tijd invalt. Het meerendeel der militieplichtigen zal toch een daarmede in verband staande betrekking vervullen.

Wat de herhalingsoefeningen betreft, welke evenals in Zwitserland telkens 16 dagen zouden kunnen duren, zou de beste daarvoor te kiezen tijd zijn de laatste helft van October.

Met betrekking tot de voornaamste cultures valt dat tijdperk binnen den voor de employés minder drukken tijd.

Ook heeft dan de afscheep der stapelproducten grootendeels plaats gehad, zoodat ook handelsemployés dan beter gemist kunnen worden.

Voor den tijd, waarin de recruten onder de wapenen moeten zijn, welke tijd evenals in Zwitserland op 1½ maand gesteld zal moeten worden, is het moeilijker een tijdperk te vinden, waarin zoowel bij het eene bedrijf als bij het andere een deel der employés zonder bezwaar zouden kunnen worden gemist. Terwijl toch de slappe tijd voor den handel en de suikercultuur zich de laatste helft van October aansluit in de daaropvolgende maanden is dit juist bij de tabaks- en de koffiecultuur het geval met de daaraan voorafgaande maanden.

Bovendien drukt juist die recruitentijd het meest op jongelieden, die weerplichtig worden, terwijl zij nog inrichtingen van onderwijs bezoeken, wanneer die tijd niet valt binnen

een groote vacantie. Deze groote vacantie valt meest van half Mei tot 1 Juli.

In verband met deze omstandigheden komt het mij wenschelijk voor drie periodes aan te geven, waarin de recruten kunnen opkomen, bijv. de eerste van half Mei — begin Juli, de tweede van begin September — half October, de derde van begin November — half December.

Zij die een recruten-school in de 3e periode volgen, zullen het daaropvolgende jaar voor het eerst voor een herhalings-oefening opkomen, terwijl de anderen dien cursus hetzelfde jaar volgen; de tweede herhalingscursus valt voor allen in het 3e jaar.

Een nadeel van deze opkomst der recruten in 3 periodes is, dat de eenheden waarin zij voor de recruten-school samengebracht worden zeer klein zullen zijn, zelfs al brengt men al de recruten van één militiebataljon in één compagnie samen. Hierin kan echter tegemoet gekomen worden door alle opkomende recruten van de 3 bataljons in één garnizoen te vereenigen.

Bij de indeeling van militie-officieren en militiekader bij de recruten-scholen kan voor elke periode weder rekening gehouden worden met de door die personen vervulde betrekkingen.

Uit een financieel oogpunt heeft deze regeling der recruten-scholen ook een groot voordeel: de benoodigde kazernruimte wordt n.l. daardoor aanzienlijk verminderd.

Voor de herhalingsoefeningen komen mij kazernes overbodig voor. Gedurende den korten tijd, door de militie voor herhalingsoefeningen in een garnizoen door te brengen, kan ze zeer goed onder dak gebracht worden in kampen, samen te stellen met barakkenmaterieel, dat toch voor oorlogsgebruik in voorraad behoort te zijn, en waarvan het oprichten en afbreken zeer goed door de Genietroepen van het staande Leger bij wijze van oefening kan plaats hebben.

Die herhalingsoefeningen zullen voor het grootste gedeelte moeten bestaan uit veldoefeningen, aanvankelijk in de nabijheid van het garnizoen, en liefst in vereeniging met de troepen van het staande Leger in het garnizoen, en ten slotte uit een

grootte manoeuvre van enkele dagen, te houden in vereeniging met troepen van het staande Leger uit de Militaire Afdeeling, waarin het bataljon gelegerd is. Op die wijze zullen die herhalingsoefeningen m. i. het meeste nut afwerpen en zullen zij vooral ook, evenals in Zwitserland, de ambitie opwekken.

Bovendien zal ook het staande Leger daarvan profiteeren, door dat gedurende dien tijd voor gezamenlijke oefeningen in de nabijheid der garnizoenen en voor grootte manoeuvres over meer troepen zal kunnen worden beschikt.

Voor de kaderopleiding en de opleiding tot militie-officier kan gebruik gemaakt worden van de opleidingskrachten, in het staande Leger aanwezig, in den geest van het reservekader in Nederland, waardoor de gelegenheid geopend wordt ze, op een voor de personen minst drukkende wijze te regelen.

De wijze van opleiding en de eischen voor bevordering zouden geheel gelijk gesteld kunnen worden aan die bij het reservekader in Nederland, met dat verschil dat aan een militie-luitenant geen hogere eischen behoeven gesteld te worden dan aan een vaandrig bij het reservekader.

Een dienstverbintenis is echter niet noodig, en het verblijf onder de wapenen bij het staande Leger kan beperkt worden tot den tijd, die noodig is om de getuigschriften voor den gewenschten graad of militieluitenantsrang te verkrijgen, met de voorwaarde echter dat het opkomen onder de wapenen minstens voor één maand per jaar plaats heeft.

De opleiding neemt een aanvang in het jaar, waarop de persoon militieplichtig wordt, doch kan op verzoek ook eerder plaats vinden, doch niet eerder dan bij het bereiken van den 17jarigen leeftijd.

Heeft de opleiding plaats tijdens den dienstplichtigen leeftijd, dan is de persoon bij de militie van alle scholen en oefeningen, behalve de herhalingsoefeningen vrijgesteld, wanneer hij dat jaar minstens één maand bij het staande Leger onder de wapenen doorbrengt.

Aangezien de meeste stof tot kader- en officiersvorming wel gevonden zal worden onder de jongelieden die uit Neder-

land uitkomen, is het wenschelijk deze reeds in het moederland in de gelegenheid te stellen, zich een graad of den luitenant-rang te verwerven. Dit zou kunnen geschieden door hen tot het reservekader toe te laten, zonder verbintenis en eveneens voor geen langeren tijd van opkomst onder de wapenen dan noodig is om den gewenschten graad te bereiken (vaandrigs gaan dan later in Indië als militieluitenant over); slechts de voorwaarde moet gesteld worden, dat de betrokken personen minstens één maand per jaar onder de wapenen zullen doorbrengen.

Vrijstelling van den militieplicht in het moederland, zolang zij aldaar verblijven, behoeft aan de jongelieden, die op deze wijze in het reservekader worden opgenomen, geenszins verleend te worden. Vallen zij in de loting dan kan echter aan hen, die een graad verkregen hebben, een verkorte dienst-tijd worden toegestaan.

Vrijstellingen van den militieplicht in Indië zullen evenals in Zwitserland tot een minimum moeten worden teruggebracht en wat bestuursambtenaren betreft alleen aan hen verleend moeten worden, die in hunne functie in oorlogstijd moeilijk gemist kunnen worden, hetgeen m. i. niet het geval is met de aspirant-controleurs en de niet aan het hoofd van een controle-afdeeling staande controleurs. Deze ambtenaren zullen dus wel degelijk bij mobilisatie in de gelederen der militie moeten plaats nemen; zij zijn zelfs als 't ware aangewezen, om daarin een plaats als aanvoerder in te nemen, gelet op de karaktereigenschappen die in hunne betrekking worden aangekweekt; zij die in de burgermaatschappij geroepen zijn om nu of later gezag uit te oefenen zijn ook de natuurlijke aanvoerders van het gewapende volk.

Het zal ook eerder bevorderlijk dan nadeelig zijn voor het prestige dezer ambtenaren, wanneer zij bij de Europeesche militie een graad of beter nog den officiersrang bekleeden.

Het komt mij daarom gewenscht voor bij de benoeming tot ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur den eisch te stellen, dat minstens de graad van korporaal bij het reservekader

moet zijn verkregen, en verder het zich verwerven van een hooger grad of rang aan te moedigen.

Met het oog op het gering aantal benoodigde hoofdofficieren en kapiteins van de militie, komt het mij niet gewenscht voor scholen in 't leven te roepen tot verdere vorming van militieofficieren (de zoogenaamde centraalscholen in Zwitserland.)

Ik acht het niet onwaarschijnlijk, dat men onder de vele gewezen officieren, welke men in de Indische burgermaatschappij aantreft, een voldoende aantal personen zal vinden, die genegen zullen zijn om den hoofdofficiers- en den kapiteinsrang bij de militie te vervullen, ook al zijn zij volgens hun leeftijd niet meer dienstplichtig of landweerplichtig. Dergelijke officieren hebben de Zwitsersche centraalscholen niet noodig.

Gewezen luitenant der Infanterie zou men bij vacature dadelijk tot kapitein der militie-Infanterie kunnen benoemen; gewezen luitenant van andere wapens na bij een recruten-school en een herhalingsoefening hunne geschiktheid te hebben getoond. Gewezen kapiteins der Infanterie kunnen bij vacature dadelijk tot majoor der militie-Infanterie benoemd worden. De luitenantkolonelrang kan bij de militie bij uitzondering worden toegekend.

Van den hoofdofficiers- en den kapiteinsrang wensch ik geenszins nit te sluiten de officieren der militie, die niet vroeger als officier in het staande Leger gediend hebben, maar voor die officieren zou ik in den geest, als in Zwitserland het geval is voor de hoogere rangen, een examen eischen, waarvoor zij zich dan door eigen studie moeten bekwamen.

Tegen deze mijne voorstellen tot het in 't leven roepen van een Europeesche militie zal wellicht het bezwaar geopperd worden, dat het middel niet zoo goedkoop is als het behoud der schutterijen, verbonden aan een oprichting van vrijwilligerskorpsen. Ongetwijfeld is dat waar. Toch zullen de meerdere kosten betrekkelijk zoo gering zijn, dat ze ten volle opwegen tegen de belangrijke vermeerdering van onze weerkracht, zoowel quantitatief als qualitatief.

Het Zwitsersche Leger kost den Lande ± f 85 per man

van den »Auszug», of f 50 à f 55 per man van den »Auszug», en »Landwehr» bij elkaar. Naar de geschatte sterkte van de militie op Java zou deze volgens dien maatstaf den Lande twee en een half à drie ton 's jaars kosten, welke uitgaaf echter voor een deel wordt opgewogen door bezuinigingen, welke in verband met de oprichting dier militie bij enkele wapens kunnen worden ingevoerd o. a. bij de vestingartillerie.

Nu zou men wel kunnen meenen dat verscheidene uitgaven voor de militie in Indië betrekkelijk hooger zullen moeten zijn dan in Zwitserland, daartegenover staat ook dat vele uitgaven betrekkelijk lager zullen worden door het reeds bestaan van het staande Leger. De verschillende hogere staven, legerinrichtingen, maar vooral fortificatiën en geschut 1) komen niet zooals in Zwitserland op kosten der militie. Ook het vervallen der verschillende scholen, zooals hiervoren is aangegeven, maken het systeem goedkooper.

Ik had mijne lezing reeds gereed, toen mij de vorige week een artikel onder de oogen kwam in het »Journal of the Royal United Service Institution» getiteld »The Volunteer Force of India.»

Daar de autoriteiten bij hun streven naar een verhooging der weerkracht middels vrijwilligerkorpsen wellicht het oog gericht hadden op de Engelsch-Indische Volunteers, is het niet ondienstig iets mede te deelen uit dat artikel, dat geschreven is door een bevoegd persoon n.l. door iemand die bij de Volunteers zoowel in Engeland als bij twee Volunteerkorpsen in Indië als officier gediend heeft.

Inderdaad is het in Engelsch-Indië gelukt de Volunteers althans op papier tot een groote sterkte op te voeren, tot een cijfer dat, gelet op het zielental der Europeesche bevolking van Britsch-Indië en den betrekkelijk geringen toeloop in het moederland, niet verwacht zou worden.

Maar wat lezen we nu in dat artikel? Ten eerste dat die

1) Hiervoor wordt in Zwitserland ongeveer 15% van de totale militaire lasten betaald.

grootte sterkte voor een groot deel verkregen wordt door het uitoefenen van een zekere pressie op de klerkenwereld van de verschillende gouvernementsbureaux. Verder dat het cijfer op papier ook kunstmatig verhoogd is geworden door het stellen van lagere eischen aan de Volunteers, niet alleen wat betreft het fysiek maar ook in alle andere opzichten.

Waar we echter vooral op willen wijzen, is dat het Engelsch-Indische Gouvernement, om zoo'n hoog cijfer voor de sterkte der Volunteers te verkrijgen, zich ook betrekkelijk grootte uitgaven moet getroosten. Bij een sterkte op papier van 27 à 30.000 Volunteers is in de begroting van het loopende jaar daarvoor uitgetrokken £ 130.000, zoodat ieder Volunteer den Laude f 52 à f 57 's jaars kost.

Het mag dus wel betwijfeld worden of het Engelsch-Indische Volunteer-systeem, per weerbaar man daarmede verkregen, wel veel goedkoper is dan het Zwitsersche systeem van weerplicht.

Daarentegen wordt met laatstgemeld systeem het gehalte der verkregen weerbare mannen veel beter. De schrijver van het artikel stelt het gehalte der Volunteers in Indië zelfs lager dan van die in het moederland; vooral de discipline moet zeer gering zijn. Hij schrijft dit daaraan toe, dat juist nit de intellectueel hooger staande klassen der Indische maatschappij zich zoo weinig Volunteers aanmelden.

Het voorgaande moge voldoende zijn om te doen zien, dat in de oprichting der vrijwilligercommando's geen goed middel tot versterking der weerkracht gevonden kan worden.

Een tweede groep van troepen van 2e linie wordt gevormd door de korpsen in het genre van de Barisan van Madoera.

De waarde van deze troepen voor den strijd tegen den buitenlandschen vijand wordt veelal veel te klein geschat. Velen zijn van meening dat men er eigenlijk geen raad mede zal weten, en ze hoogstens tot bewaking van treinafdeelingen of begeleiding van konvooiën zal kunnen bezigen.

Dikwijls wordt die meening gegrond op de minder goede houding van de Barisan bij de 1e Atjeh-expeditie. In de

eerste plaats moet ik er op wijzen, dat oefening en gehalte van deze troepen sedert de reorganisatie van 1891 enorm verbeterd zijn, en dat bij de eerste Atjeh-expeditie bij de compagnieën Barisan behalve voor administratief werk geen Europeesch kader was ingedeeld. In de tweede plaats heeft men van die troepen hetzelfde gevergd, wat men eischen zou van de troepen van het staande Leger.

Bij de landing worden ze geheel zonder steun van andere troepen zelfs bestemd voor een aanval op een steenen fort, Kota Mogat, waarvoor Europeesche en Amboinesche compagnieën reeds tweemaal het hoofd gestooten hadden.

Wel is waar werd er toen niet uit het fort gevuurd en bleek het later verlaten te zijn tengevolge van het vuur der marine, doch onstuimige en plotselinge klewangaanvallen, waaraan de troepen den vorigen dag blootgesteld waren geweest, waren wel reden de Barisan wantrouwend te maken tegenover die stilte; dat maakt het wel begrijpelijk dat het ten aanval voortwaartsgaan eenigszins aarzelend plaats had. Bij de 2e Atjeh-expeditie schenen ze veel beter te hebben voldaan. Generaal van Swieten rapporteerde over hen: »de Barisan hebben zich flink gehouden en met orde gemanoeuvreerd.»

Generaal Pel nam ze bij zijn 70-daagschen veldtocht in de IX, VI, IV en XXVI Moekims van het begin tot het einde toe mede, om ze herhaaldelijk in het aanvallende gevecht te bezigen, niettegenstaande reeds bij het begin van den veldtocht 7 veldbataljons als bezettingen van verschillende posten werden achtergelaten; soms waren toen zelfstandige colonnes nagenoeg geheel uit die Barisan samengesteld.

Generaal Vetter rapporteerde van de bij de Lombok-expeditie ingedeelde Barisan dat de geest onder hen zeer goed was, evenzoo de krijgstuicht. In het gevecht zijn ze toen echter bijna niet gebruikt.

Uit het voorgaande valt m.i. wel af te leiden, dat, al moge men de Barisan niet gelijk kunnen stellen met de troepen van het staande Leger, ze toch tegenover den buitenlandschen vijand, om dezelfde redenen als hiervoor met betrekking tot

de Europeesche militie vermeld, zeer goed te gebruiken zullen zijn in voorbereide verdedigingsstellingen. Ik stel dan echter op den voorgrond, dat bij de mobilisatie, op dezelfde wijze als in 1874 en 1875 in Atjeh en in 1894 op Lombok, aan die troepen Europeesche officieren en Europeesch kader moet worden toegevoegd, zoowel omdat daardoor ongetwijfeld een krachtige steun aan het moreel van den troep gegeven wordt, als ook om verzekerd te zijn van een stramme oefening en een strenge handhaving der krijgstucht gedurende de maanden na de mobilisatie en vóór het in gevecht komen dier troepen.

Het komt mij dan voor, dat zij niet achtergesteld behoeven te worden bij de meeste Britsch-Indische bataljons, waarbij slechts weinige Europeesche officieren en in 't geheel geen Europeesch kader ingedeeld zijn.

Wat van de Barisan gezegd is, kan evenzoo toegepast worden op het Legioen van Mangkoe Negara, aangezien dit korps sedert 1891 geheel op dezelfde wijze georganiseerd is en geoefend wordt.

Dat de waarde van het Legioen ook volstrekt niet gering geschat behoeft te worden, blijkt wel uit het oordeel daaromtrent in het Indisch Militair Tijdschrift van 1900 N°. 10 neergeschreven door zijn voormaligen instructeur, den majoor Drijber, wien men zeker wel de bevoegdheid zal toekennen, een oordeel te vellen omtrent de waarde van een troep.

Gelet op de betrekkelijk geringe kosten, welke de instandhouding van deze korpsen veroorzaken, n.l. ongeveer $\frac{1}{3}$ van die voor Inlandsche troepen van het staande Leger van gelijke sterkte, acht ik uitbreiding van de troepen in dit genre zeer gewenscht.

Wegens de locale recruiteering zal een uitbreiding van het Legioen en van de Barisan wel niet groot kunnen zijn, toch acht ik het zeer waarschijnlijk dat een vergrooting der formatie van die korpsen zonder bezwaar nog wel plaats kan hebben, gelet op de gemakkelijheid om ze thans voltallig te houden.

Toen de Barisan in 1891 gereorganiseerd zouden worden, bedroeg de gezamenlijke sterkte van die korpsen \pm 1560 offi-

cieren en minderen; thans eischt de formatie er slechts 1412 dus ongeveer 150 minder. In aanmerking nemende de belangrijke positieverbetering van den man, bij die reorganisatie in het leven geroepen, zal het zeker wel mogelijk zijn de korpsen op sterkte te houden bij een formatie welk een nog grootere sterkte dan 1560 man eischt. Evenzoo zal men de formatie van het Legioen van Mangkoe Negari wel kunnen opvoeren tot een grootere sterkte dan die welke het vóór de reorganisatie van 1891 bezat; die sterkte was toen 855 officieren en minderen terwijl de formatie er thans eischt 792.

Wellicht zal men de genoemde korpsen op zoodanige sterkte kunnen brengen dat de compagnieën bij mobilisatie met 200 geworen zullen kunnen uitrukken. De bestaande indeeling kan dan behouden blijven, de uitbreiding dus bijna geheel met fuseliers plaats hebben, waardoor ze weinig kostbaar zal zijn.

Daar door deze uitbreidingen de versterking der weerkracht met dit soort troepen nog slechts gering is, zon ik verder in overweging willen geven, de in het jaar 1897 opgeheven *Pradjoerids* weder in het leven te roepen, evenwel onder een anderen vorm. Men heeft de Pradjoerids opgeheven, omdat hunne gevechtswaarde zeer gering was, hetgeen bij de uiterst gebrekkige organisatie waarlijk niet te verwonderen was. De ongeveer 2000 man waren verdeeld over 54 detachementen op evenzooveel plaatsen, zoodat de detachementen gemiddeld 40 man sterk waren. Van dat geringe aantal werd nu geregeld nog een groot deel in beslag genomen voor wachtdiensten bij geldkantoren, gevangenissen enz. en voor verschillende politiediensten. Neemt men verder in aanmerking dat de detachementen onder bevel stonden van nagenoeg niet gecontroleerde Europeesche onderofficieren, dan is het niet vreemd dat vorming en oefening zeer veel te wenschen overlieten.

Bij het weder in het leven roepen der Pradjoerids moeten dus juist die nadeelen uit den weg geruimd worden. Daarom moeten ze samengebracht worden in groote detachementen onder officieren, die behoorlijk gecontroleerd worden, en verder

samengesteld, betaald en geoefend op geheel gelijke wijze, als het geval is bij het Legioen van Mangkoe Negarä.

In de plaats van de opgeheven Pradjoeerids heeft men op Java opgericht 10 detachementen gewapende politiedienaren, elk 27 man sterk onder een Europeesch onderofficier-instructeur, dus zulke kleine detachementen dat hun dienst nagenoeg geheel in politiedienst opgaat, en van militaire vorming en oefening weinig sprake kan zijn.

Op diezelfde 10 plaatsen zou ik nu de gewapende politiedienaren wenschen te zien vervangen door compagnieën Pradjoeerids geëncadreerd als de compagnieën van de Barisan en van het Legioen en met een Europeesch luitenant en een Europeesch onderofficier van het staande Leger als instructeurs voor elke compagnie. De compagnieën moeten een zoodanige formatie hebben, dat zij bij mobilisatie met minstens 150 geweren zullen kunnen uitrukken.

De vredessterkte is dan zoo groot, dat het verrichten van de noodige politiediensten weinig kan drukken op de militaire oefeningen. Daar toch voor die diensten ter plaatse thans een detachement van 27 man voldoende geacht wordt, kan de bepaling gemaakt worden dat nimmer meer dan 27 man per dag voor politiediensten ter beschikking van het civiel bestuur gesteld mogen worden, dat is dus hoogstens $\frac{1}{6}$ of een nog kleinere fractie van de sterkte.

Door den compagniescommandant wordt dagelijks op aanvraag van het hoofd van plaatselijk bestuur het benoodigde aantal, tot gemeld maximum, beschikbaar gesteld, terwijl de overigen volgens overeenkomstige bepalingen als bij de Barisan, alleen onder de wapenen komen in verband met den wachtdienst in het kampement en militaire oefeningen. Wanneer militaire bijstand moet worden verleend, zal dat kunnen geschieden, geheel op de wijze waarop, en in de gevallen waarin dit van het staande Leger geëischt kan worden.

In tegenstelling met de vroegere Pradjoeerids kunnen deze compagnieën, wat oefening en wat krijgstuicht betreft, geheel buiten bemoeienis van het civiel bestuur blijven.

Dienaangaande zullen de compagniescommandanten en de instructeurs verantwoording schuldig zijn aan hunne korpscommandanten. Drie à vier compagnieën zouden namelijk tot een korps vereenigd kunnen worden. Als korpscommandant kan dan een kapitein van het staande Leger worden benoemd, die op een der standplaatsen zijner compagnieën verblijf houdt, doch zich om het jaar naar een der andere standplaatsen zal verplaatsen, om zodoende alle compagnieën beurtelings een tijdlang onder direct toezicht van den korpscommandant te brengen. Bovendien kan bepaald worden dat de compagnieën buiten de verblijfplaats van den korpscommandant door dezen maandelijks gedurende eenige dagen geïnspecteerd zullen worden 1); de inspectie zal dan in 't bijzonder aan de geoefendheid van den troep gewijd moeten worden.

De korpscommandanten kunnen rechtstreeks staan onder den Afdeulingscommandant, die de compagnieën zoo mogelijk éénmaal per jaar inspecteert.

De werkkring van de korpscommandanten zal weinig omvangrijk zijn, waardoor ze ook gebezigd kunnen worden voor tal van werkzaamheden, noodig in verband met de oprichting van de Europeesche militie.

Bij mobilisatie zal het staande Leger het noodige personeel moeten leveren, om de compagnieën van Europeesch kader te voorzien en aan den korpscommandant een kleinen staf toe te voegen.

Met een zoodanige organisatie zullen de nieuwe Pradjoerids een belangrijk grootere militaire waarde hebben dan de vroegere en zal men ze zeker gelijk mogen stellen met de Barisan. Nog veel meer zal van die Pradjoerids, als een middel tot verhooging van de weerkracht, verwacht mogen worden, wanneer de Iulandsche officieren, welke deze troepen zullen aanvoeren, van goede afkomst zijn en een goede militaire oplei-

1) De vroegere Pradjoerids werden meestal eens in de 2 jaar door den chef van den staf der Militaire Afdeeling, gewoonlijk gedurende slechts één dag geïnspecteerd.

ding hebben genoten, wat in den laatsten tijd door velen wordt voorgestaan voor bij het staande Leger in te deelen Inlandsche officieren.

Het instituut der Inlandsche officieren bij het staande Leger zal ik hier niet bespreken; het is in den laatsten tijd reeds genoeg door bekwame personen in behandeling genomen en blijkens hetgeen Z. E. de Minister van Koloniën bij de be- raadslaging omtrent de Indische begrooting in de 2^e Kamer gezegd heeft, zal deze aangelegenheid door de Regeering in ernstige overweging genomen worden.

Ik beaam ten volle de voordeelen, verbonden aan den ge- wenschten maatregel; toch blijve men niet blind voor de be- zwaren daaraan verbonden, en die zoo juist zijn aangegeven door den Regent van Demak, een zeer ontwikkeld Inlandsch ambtenaar, in een brief aan den luitenant-kolonel Hering betreffende dit onderwerp 1). De Regent zegt daarin het volgende :

»Wat betreft het denkbeeld om de Inlandsche officieren na een bepaalden tijd, om redenen door u niteengezet tot het burgerlijk leven te doen terugkeeren, dit is zeer zeker aan te bevelen.

.

»Desniettemin bestaan daartegen bezwaren, die hoewel niet onoverkomelijk, bekend gesteld dienen te worden.

»In de eerste plaats ben ik het volkomen eens met den heer Nijpels dat het aantal passende betrekkingen, door hen te aanvaarden, niet ruim genoeg is, vooral na de reorgani- satie, waardoor het jammer genoeg, aanmerkelijk vermin- derd is.

»Voorts mag het niet vergeten worden, dat niet al die per- sonen geschikt zouden zijn, of liefde genoeg gevoelen voor hunne nieuwe betrekking, waardoor vaak moeilijkheden of minder gewenschte verhoudingen geboren zouden kunnen worden. Gesteld nu, dat een gewezen officier van onbesproken

1) Indische Gids. Januari 1902.

gedrag en zeer goed verleden, die zijn sporen in den militairen dienst verdiend heeft, kort na zijn overgang in het burgerlijke, blijken geeft van niet berekend te zijn voor zijn nieuwe taak, hoe dan met hem te handelen? Natuurlijk eerst aanzien, of hij van lieverlede niet in zijn voordeel veranderen zal, maar hoe dan als zulks niet geschiedt? Altijd door, consideratio nemen, de dienst lijdt er onder. Hem er uit zetten, het maakt een slechten indruk, en bovendien, het is zoo goed als dupeeren, omdat het niet van hem afgehandelen heeft, om in dien tak van dienst over te gaan."

In die bezwaren nu zal, zonder in vroegtijdige pensionneering behoeven te vervallen, gemakkelijk kunnen worden tegemoet gekomen, wanneer de Pradjoerids op de door mij voorgestelde wijze worden opgericht.

Men zou n.l. kunnen bepalen, dat de tot officier opgeleide Inlanders als zoodanig 10 jaar bij het staande Leger zullen dienen en dat daarna zij, die geschikt geacht worden en genegen zijn een civiele betrekking te bekleeden, bij voorkomende vacature daarin geplaatst zullen worden. De anderen gaan na 10 jaar dienst bij het staande Leger over bij de Pradjoerids, waar ze een gemakkelijke betrekking zullen hebben en waar ze bevorderd kunnen worden tot kapitein. Dit laatste moet vooral aantrekkelijk gemaakt worden, door de betrekking van kapitein bij de Pradjoerids in het oog van de bevolking te releveeren bijv. door het verleenen van adellijke predicaten en het toekennen van het recht een pajong te voeren, wanneer ze buiten dienst in Javaansche kleeding in het openbaar verschijnen.

Inlandsche officieren, die in een civiele betrekking zijn overgegaan en daar blijken niet op hun plaats te zijn, moeten weder teruggeplaatst kunnen worden bij de Pradjoerids, willen ze althans aanspraak op pensioen behouden.

Verder moeten die in een civiele betrekking geplaatste officieren als reserve-officier beschikbaar blijven, om zoover ze in oorlogstijd in hunne functie gemist kunnen worden bij de Pradjoerids te worden ingedeeld. In verband hiermede kan men in vreedestijd bij deze troepen met een geringer aantal officieren volstaan.

Worden de Pradjoerids aldus geëncadreerd met Inlandsche officieren, die behoorlijk daartoe zijn opgeleid en een tienjarigen dienst bij het staande Leger achter den rug hebben, dan kunnen ook gevoegelijk de Europeesche luitenants-instructeurs vervallen. Evenwel is dan een scherpere contrôle door de Europeesche kapiteins-korpscommandanten noodzakelijk, waartoe het gewenscht is, het aantal dier kapiteins te vermeerderen, en ook de door elken kapitein te controleeren Pradjoerid-garnizoenen zoodanig te kiezen in verband met het spoor- en tramwegnet, dat een veelvuldige inspectie der oefeningen, zij het ook telkens voor een enkelen dag mogelijk is en voorgeschreven kan worden.

In verband hiermede komt mij de volgende regeling het best voor: De compagnieën zullen een zoodanige vredessterkte verkrijgen, dat ze met 200 man zullen kunnen uitrukken. In de 10 garnizoenen voor Pradjoerids worden gelegerd 6 volle compagnieën en 4 halve compagnieën. Deze halve compagnieën, die in vredestijd op zich zelve staan, worden bij mobilisatie twee aan twee tot één compagnie vereenigd.

Twee compagnieën of een volle en twee halve compagnieën vormen in vredestijd één korps onder een Europeeschen kapitein. Bij mobilisatie worden twee korpsen samengevoegd tot een bataljon van 4 compagnieën onder een van het staande Leger af te geven hoofdofficier (liefst een officier die vroeger bij de Pradjoerids gediend heeft), wien de beide kapiteins-korpscommandanten ter beschikking worden gesteld. Die kapiteins kunnen voor zooveel noodig adjudantsdienst verrichten, maar vooral zijn zij beschikbaar om bij de uitvoering der bevelen het onmiddellijk toezicht over elk half bataljon uit te oefenen en om het commando op zich te nemen van elk gedeelte van het bataljon, dat een zelfstandige opdracht krijgt.

De garnizoensindecpling der Pradjoerids zou in verband met de tegenwoordige standplaatsen der detachementen gewapende politiedienaren als volgt kunnen zijn:

Cheribon	1	Compagnie	} 1 kapitein	} bij mobilisatie
Tegal	$\frac{1}{2}$	»		
Pekalongan	$\frac{1}{2}$	»	} 1 kapitein	} Bataljon.
Banjoemas	1	»		
Wonosobo	1	»	} 1 kapitein	} bij mobilisatie
Blora	1	»		
Bodjonegoro	1	»	} 1 kapitein	} Bataljon.
Ponorogo	$\frac{1}{2}$	»		
Kertosono	1	»	} 1 kapitein	} Bataljon.
Trenggalek	$\frac{1}{2}$	»		

Komen de door mij gedane voorstellen tot uitvoering, dan zal onze weerkracht op Java een aanzienlijke uitbreiding hebben ondergaan en zal men zich de verdediging geenszins hopeloos behoeven voor te stellen.

Dat alles zal dan verkregen zijn met een verhooging van het budget, welke betrekkelijk niet groot genoemd kan worden en die zeker niet geacht mag worden boven onze financiële draagkracht te zullen gaan. Volgens een globale raming zullen de kosten niet belangrijk hooger zijn dan die vereischt voor een uitbreiding van het staande Leger met een zestal compagnieën bezettingsinfanterie op Java, hetgeen zooals de dagbladen vermeld hebben, door het Indische legerbestuur is of zal worden voorgesteld.

Ik wijs ten slotte nog op een voordeel van mijn stelsel van legervorming. Bij de door mij voorgestelde samenstelling onzer levende strijdkrachten, zal het Leger voor een groot gedeelte bestaan uit troepen, die hoewel aanvankelijk slechts geschikt om in voorbereide stellingen op te treden, toch door hunne samenstelling en door de wijze waarop ze in oorlogstijd geëncadreerd zullen zijn, geacht kunnen worden met den dag meer innerlijke waarde te zullen verkrijgen.

Wanneer nu de vijand om een of andere reden talmt met het uitzenden van een voldoende sterk expeditiekorps, kan die innerlijke waarde en de oefening dier troepen zoodanig gestegen zijn, dat ze bij de landing van het invasieleger geheel

of grootendeels ook voor den bewegingsoorlog bruikbaar zijn geworden.

De vertraging van de komst van het landingsleger wordt dan voor de verdediging een zaak van het hoogste belang. Een schoone taak is dan voor onze marine weggelegd. Elke dag, dat zij door haar actief optreden den vijand dwingt het zenden van zijn transportvloot te verschuiven, is een stap nader tot het behoud van Java. Wanneer zij op die wijze de komst van het invasieleger slechts één à twee maanden weet te vertragen, dan kan ze, ook wanneer ze dan geheel te gronde is gegaan, haar taak geheel vervuld achten en zeer veel bijgedragen hebben tot de verdediging van Java.

En wanneer de legerbevelhebber in Indië dan op Java zal kunnen beschikken over een veldleger van 19 à 20.000 geweren, wanneer hij de detacheringen op het oogenblik van den beslissenden slag zooveel mogelijk weet te beperken, en wanneer de Indische legeraanvoerders uit de krijgsgeschiedenis de les hebben geput, dat geenszins een overmacht noodig is om een vijand te kunnen verslaan, dan is het zeer twijfelachtig of de krachtsinspanning, welke een eventneele vijand tot verovering van Java meent te kunnen en te mogen inzetten, wel voldoende zal zijn om het doel te bereiken.

De wetenschap hiervan, gepaard aan de door onze stamverwanten in Zuid-Afrika weder schitterend gehandhaafde roep van hardnekkigheid van den Nederlandschen stam, waar het geldt de verdediging van het grondgebied, zal een eventueelen vijand er van weerhouden, zijn hand uit te strekken naar de schoonste parel aan de Nederlandsche kroon.

(Levendige toejuichingen)

De VOORZITTER: Ik dank den Spreker voor zijne interessante voordracht en vraag of een der heeren, naar aanleiding daarvan, eenige inlichtingen heeft te vragen of opmerkingen te maken.

De heer KOOP: Mij aansluitende bij het woord van hulde, door den Voorzitter aan den geachten Spreker gebracht voor

de heldere en duidelijke uiteenzetting zijner denkbeelden betreffende dit onderwerp, dat tot nu toe slechts bij gedeelten en in zeer vage omtrekken was ter sprake gebracht, wensch ik omtrent een paar punten nadere toelichtingen te vragen, waar 't mij toeschijnt dat Spreker den toestand wel wat te rooskleurig heeft geschetst.

In de eerste plaats de toepassing van de cijfers van het Zwitsersche stelsel op het aantal mannelijke Europeanen in Indië, waarbij Spreker komt tot 3350 man Auszug, 1600 man landweer en 1000 man landstorm. Hierbij is mijns inziens vergeten, dat de bestanddeelen dier Europeanen anders zijn dan in Zwitserland. Van de niet in Indië geboren en komen de meesten op ongeveer 20jarigen leeftijd en blijven door elkaar genomen pl. m. 20 jaar, om dan naar het moederland terug te keeren. Het procent voor den landstorm daalt daardoor aanmerkelijk beneden het aangenomene, terwijl van de rest een zeer groot aantal in staatsdienst is, waarop dus geen beslag mag gelegd worden voor militaire doeleinden.

Wel heeft de geachte Spreker later gezegd, dat hij de in-deeling van al de ambtenaren niet wil, alleen van de aspirant-controleurs en enkele andere, doch ik vrees, dat onze inlandsche ambtenaren spoedig de kluts zullen kwijt raken, wanneer in dergelijke benarde tijden ons toezicht verminderd wordt, waar zij dan juist te meer steun behoeven. Hetzelfde kan gezegd worden, wanneer we Europ. personeel aan de politie, het gevangeniswezen, de belasting, den waterstaat en andere takken van dienst onttrekken. Ik wil nog even herinneren aan het personeel bij de spoorwegen, dat voorzeker in geen geval gemist kan worden. Ik geloof, dat we op die wijze een minder gewenschten toestand zouden verkrijgen, en laten we die categorie van personen er buiten, dan zal er veel minder voor Auszug en Landweer overblijven.

In de tweede plaats de tijd van twee maanden, die men na de oorlogsverklaring zou hebben, alvorens een vijandelijke aanval te verwachten is. Spreker haalde hierbij aan, de uitrusting van een overzeesche expeditie door Engeland, Amerika

en Duitschland. Omtrent Duitschland valt niet veel te zeggen, daar dit rijk nog nimmer een koloniale expeditie had uitgerust.

Hetzelfde kunnen we van Amerika zeggen, dat eerst sedert kort koloniale neigingen aan den dag is gaan leggen.

Dat Engeland ongeveer twee maanden noodig had voor 't zenden eener expeditie naar Zuid-Afrika, moet ook hieraan worden toegeschreven, dat van haar troepenmacht een groot deel in Indië is en niet dan zeer noode daar gemist kan worden, terwijl er twijfel heerschte omtrent de vraag of men wel Inlandsche troepen tegenover de Zuid-Afrikaansche Republieken zou mogen gebruiken. Men moest dus beginnen met het moederland.

Moet een expeditie tegen ons Indië worden uitgerust, dan zal men van uit Britsch-Indië wel spoedig een macht afzenden met de noodige inl. troepen er bij. Ook Australië zal, bij den bekenden naijver op onze koloniën, niet wachten zijn contingenten te leveren.

Ten slotte twijfel ik, dat Japan ook twee maanden noodig zal hebben om bij ons te zijn.

De invloed van het ongezonde klimaat stel ik me niet zoo groot voor, als Spreker wel meent. Behalve dat wij al veel gedaan hebben om de hygienische toestanden te verbeteren sedert 1811, mogen we wel verwachten, dat voor de eerste vijandelijke échelons troepen zullen gebezigd worden, aan het klimaat in die streken gewend.

Mijne laatste opmerking geldt de uitbreiding der korpsen pradjoerits enz. Het kan niet anders dan toejuiching verdienen, om al die gewapende korpsen, die onder verschillende namen in Indië voorkomen, ten behoeve van het binnenlandsch bestuur, nu, wat opleiding en oefening betreft, onder het Departement van Oorlog te brengen. Doch waar Spreker detachementen van het zesvoudige der tegenwoordige sterkte wil, zullen de financiële gevolgen van zoo'n maatregel deze wel tot de vrome wenschen doen behooren.

Overigens kan ik wel instemmen met wat door den geachten Spreker is betoogd.

De heer ASSELBERGS: Ook ik sluit mij gaarne aan bij hen, die den Spreker hulde brachten; or zijn verschillende punten in de voordracht, waarmede ik me wel, doch andere waarmede ik me niet kan vereenigen, terwijl ik omtrent een enkele zaak nog gaarne een nadere toelichting zou vragen.

In vroegere geschriften betreffende de verdediging van Java ging men er gaarne van uit, dat de aanvankelijk te verwachten vijand slechts 20 à 25.000 man sterk zou zijn en op deze sterkte werd dan gebaseerd wat er voor de verdediging noodig was. De Spreker van heden avond wijdt er in zijn betoog eenige bladzijden aan om te doen gevoelen, dat men kan aannemen, dat, welke onze vijand ook moge zijn, deze niet in staat zal zijn om aanvankelijk met meer dan ongeveer 40.000 man op Java te verschijnen. Nu heeft de Spreker zeer zeker gelijk, dat hij tracht een pessimistische stemming ten aanzien van de mogelijkheid om de koloniën tegen een aanval van buiten te verdedigen, te bezweren; dit streven is dan ook in hooge mate toe te juichen.

Doch ik geloof, dat een niet gerechtvaardigd optimisme in deze aangelegenheid niet minder erg is. Volgens mijne meening schuilt er een groot gevaar in, om voor den te verwachten vijand een zekere getalsterkte aan te nemen, of in het betoog — strekkende om aan te toonen, dat aan den uitslag der verdediging niet gewanhoopt behoeft te worden — vast te leggen. De grootste macht, zegt de kapitein De Greve, die de Engelschen ineens naar Zuid-Afrika hebben overgebracht, was het korps Buller, sterk ongeveer 45.000 man, en hij sprak daarbij de meening uit, dat men zich tot dit maximum moest bepalen, omdat men niet meer schepen uit de vaart kon nemen. Hiermede ben ik het niet eens, ik meen, dat de sterkte van die troepenmacht alleen gebaseerd was op de verwachting, dat men het daarmee wel zou kunnen stellen, een verwachting waarin men zich eerst later telcургesteld zag.

Door den kapitein De Greve is de wenschelijkheid in het licht gesteld, om de sterkte aan goweerdragenden bij de compagnieën te vergrooten. Beamende de wenschelijkheid om het

aantal non-combattanten zoo gering mogelijk te maken, kan ik toch niet instemmen met een streven, om de sterkte der compagnie op te voeren. Na hetgeen ik in Zuid-Afrika heb bijgewoond en hetgeen ik over den daar gevoerden oorlog heb gelezen, komt mij de sterkte van de compagnie in Europa bepaald te groot voor, en zou ik onze compagnieën in Indië niet gaarne op die sterkte gebracht zien.

De door den Spreker ontwikkelde voorstellen aangaande het vormen eener reserve uit het Inlandsche element, geven mij aanleiding tot een vraag; ik heb hem in dit opzicht misschien niet goed begrepen. Met cijfers is ons aangetoond, dat de Inlander ongaarne den dienst verlaat, dat nagenoeg allen zich wenschen te reëngageeren; nu is het mij niet duidelijk, waar dan die reserve vandaan moet komen.

Eindelijk meen ik — en in dat opzicht sluit ik mij geheel aan bij het door den heer Kooy medegedeelde — dat een tijd van twee maanden tusschen het uitbreken van den oorlog en het verschijnen van den vijand veel te ruim genomen is. Ook hierbij wees de spreker op het korps Buller, doch dit korps werd eerst gemobiliseerd op het oogenblik toen de oorlog uitbrak. Wanneer men er zich goed van bewust was geweest, dat de oorlog niet meer kon uitblijven, wanneer men zich daar goed rekenschap van had gegeven en men was behoorlijk voorbereid geweest, dan had het korps Buller niet zoo laat in Zuid-Afrika behoeven aan te komen. Nu erken ik gaarne, dat zoodra de vijand op eenigszins groote schaal begint te mobiliseeren, hierin voor ons een aanwijzing gelegen is, al is er ook nog geen oorlog verklaard, maar een vrij onzekere aanwijzing; het kan dan zeer moeilijk vallen, om het juiste tijdstip aan te geven wanneer de militie en anderen die nog oefening behoeven, moeten worden opgeroepen, zoodat ik geloof dat op de twee maanden oefeningstijd, waarover de kapitein De Greve nog meent te kunnen beschikken, niet gerekend mag worden.

Een laatste opmerking geldt het gebruik der militie.

De Spreker wenscht die menschen te gebruiken in het een-

trum der voorbereide stellingen en baseert zijn vertrouwen, dat ze daar goed zullen voldoen, op de ervaringen van den oorlog in Zuid-Afrika, welke leeren, dat de ongedisciplineerde Boeren in verdedigende stellingen zeer goed vochten. Ik kan den geachten Sproker verzekeren, dat die Boeren, die de stellingen niet alleen vóór maar ook gedurende het gevecht bezet hielden, superieure krachten waren; dit blijkt trouwens wel van zelve uit de omstandigheid, dat zij, die met de militaire discipline ten eenenmale onbekend waren, geheel vrijwillig deden wat van hen gevorderd werd.

't Komt mij voor, dat men die in Indië in 't leven te roepen militie niet reeds nu met hen op een lijn mag stellen.

De heer KERN: Met de denkbeelden van den heer de Greve kan ik mij vrij wel vereenigen. Maar, met het oog op onze beperkte middelen rijst onwillekeurig de vraag, of van het geld dat noodig zou zijn voor de verwezenlijking van zijne meeningen niet een beter gebruik voor onze weerbaarheid gemaakt zou kunnen worden. Ik meen deze vraag bepaald bevestigend te kunnen en te moeten beantwoorden.

Eenige jaren geleden werd door den heer Franssen van de Putte bij de behandeling van de Indische Begrooting in de Eerste Kamer der Staten-Generaal verklaard, dat wij, bij een eventueelen aanval van een buitenlandschen vijand op onze koloniën, een leger van ± 25000 man op Java zouden kunnen hebben.

In verband hiermede komt het mij voor, dat het wenschelijker zou zijn om meer te denken aan de middelen om van de beschikbare strijdkrachten het beste gebruik te maken, dan aan een numerieke versterking van het leger zooals door den heer De Greve is voorgesteld geworden.

Ik wijs dan op de beteekenis van de artillerie voor de verdediging van een land, door hier de woorden van Napoleon I in herinnering te brengen, luidende:

»Le canon est l'âme de la défense!»

Zooals men weet, werd deze meening des Keizers door von Moltke vrij wel herhaald als volgt:

»Es liegt in der Natur der Sache dasz die Artillerie die »Hauptwaffe des Vertheidigers ist.»

Hoe is het nu met het materieel van onze artillerie in Indië gesteld?

Aan hen die met den treurigen toestand van dat materieel niet bekend mochten zijn, zij o. m. ook de lezing aanbevolen van het artikel over de Indische artillerie in 1898 door den kolonel W. Boetje geschreven en opgenomen in het feestnummer van het *Indisch Militair Tijdschrift* uitgegeven bij gelegenheid van de troonsbeklimming van Hare Majesteit de Koningin.

Zou het niet beter zijn het geld in de eerste plaats te gebruiken om dat materieel in het belang van onze weerbaarheid in Indië zoo spoedig mogelijk aan de eischen des tijds te doen beantwoorden?

Bij de bespreking van deze weerbaarheid, moet mijns inziens alle aandacht geschonken worden aan den toestand en de uitgebreidheid van de middelen van verkeer op Java. In deze Vereeniging is het natuurlijk onnoodig te wijzen op de groote beteekenis van uitgebreide communicatiemiddelen voor de verdediging van een land, en bepaal ik mij dan ook er toe de volgende feiten in herinnering te brengen:

In Januari 1812 schreef Napoleon I: »La meilleure manière »de fortifier une ile, c'est de faciliter les communications.»

Hoe de groote Keizer dit denkbeeld in toepassing wenschte te brengen, moge verder uit het volgende blijken:

Bij het ontwerpen van een zelfstandig defensiestelsel voor het eiland Corsica — dat ik hier met opzet ter sprake breng, omdat de heer De Greve eenige jaren geleden ook op des Keizers denkbeelden over de verdediging van dat eiland geweest heeft — schreef de Keizer in Maart 1810 aan zijn Minister van Oorlog:

»Je n'attache aucune espèce d'importance en aucune forteresse en Corse.»

Hij zond een zekeren generaal Morand met geheime instructies naar Corsica. Van welken aard die instructies waren,

blijkt uit des Keizers schrijven aan den Minister van Oorlog, luidende:

»Envoyez moi une carte de la Corse, avec l'indication des routes projetées pour la défense de l'île. Il faut, avant d'ordonner aucune espèce de travail, faire achever ces routes.»

Men ziet hieruit dat de groote veldheer niet de minste waarde hechtte aan fortificatie-werken, maar met nadruk *wegen* liet aanleggen hoofdzakelijk bestemd voor de verdediging van het eiland.

In 1840 heeft de Generaal, latere Maarschalk Bugeaud als volksvertegenwoordiger in de Fransche Kamer van Afgevaardigden sprekende over een eventueele verdediging van Frankrijk, aangedrongen op het doen aanleggen van spoorwegen, en motiveerde hij zijne meening door o. m. ook te zeggen:

»En donnant des ailes à l'armée, les chemins de fer sont de véritables foudres nouvelles pour la défense d'un pays.»

In 1891 was het de Fransche Generaal Pierron, die een verdediging van Algerië en Tunis tegen een Engelsch-Italiaansch leger ter sprake brengende, ook aangedrongen heeft op een aanmerkelijke nitbreiding van het spoorweg- en telegraafnet in Noord-Afrika, omdat naar zijne meening:

»Les chemins de fer, les fils du télégraphe sont les moyens les plus importants pour la défense de la colonie.»

Naar aanleiding van de denkbeelden van deze autoriteiten zal het dan toch wel vergund zijn de vraag te doen, hoe het met de genoemde middelen van verkeer in onze koloniën gesteld is. Is in deze zaak in ons Indië het laatste woord reeds gezegd? Zoo niet, zou het dan niet raadzaam zijn daaraan in de eerste plaats te denken? Is er voor den Staat een prachtiger geldbelegging denkbaar dan in spoorwegen, stoomtrammen en telegraafverbindingen, die in vreedstijd den bloei van het land bevorderen, en in oorlogstijd de krachtigste middelen van verdediging kunnen zijn?

De heer MERENS: Op één punt heb ik den geachten spreker niet goed begrepen. De heer De Greve heeft vooropge-

steld, dat hij geen uitbreiding van het staande leger wenscht, als zijnde dit te duur.

De compagnieën pradjoerits echter worden, als ik Spreker geed begrepen heb, geheel geoefend en gehuisvest als onze inlandsche compagnieën van het staande leger. De oprichting van pradjoerit-korpsen schijnt mij dan ook een vermomde uitbreiding van dat leger en ik begrijp niet, waarom deze korpsen goedkooper zouden zijn dan de gewone inlandsche troepen, daargelaten de goedkoopere encadreering, die de gevechtswaarde benadeelt.

De heer DE GREVE: Ik zal trachten de verschillende gemaakte opmerkingen zoo beknopt mogelijk te beantwoorden.

In de eerste plaats de opmerkingen van den heer Kooy. Volgens dien spreker zou ik het percentage voor de sterkte der militie te groot hebben genomen, omdat men in Indië zooveel personen heeft die in staatsdienst zijn.

Hieromtrent wensch ik te doen opmerken, dat in Zwitserland van de personen in staatsdienst alleen vrij zijn gesteld van den militieplicht de personen, die in de hoogste regeeringscolleges zitting hebben. Ik meen dat men ook in Indië niet meer vrijstelling zou behoeven te geven dan aan enkelen.

In tegenstelling met hetgeen in Zwitserland bepaald is, zou ik echter wel willen vrijstellen de ambtenaren van het binnenslandsch bestuur, voor zoover deze werkelijk het bestuur uitoefenen.

De controleurs, die aan het hoofd staan van een controleafdeeling, wil ik niet onttrekken aan hun werkkring, maar de andere controleurs, de aspirant-controleurs en de ambtenaren ter beschikking kunnen zeker wel onder de militie worden opgenomen.

Verder werd door den heer Kooy de opmerking gemaakt dat ik, bij het stellen van een tijd van twee maanden voor de komst van een landingsleger in Indië, alleen gesproken had over landen ver van onze kolonien verwijderd, en niet over de dichtbij gelegen landen. Ik meen echter ook er op gewezen

te hebben, dat Engeland, toen het bij de Chinesche troebelen slechts een legermacht waaronder 12000 man infanterie uit Britsch-Indië naar China kon zenden, toch twee maanden noodig had om daarna 6000 man in China te doen debarkeeren.

En wat nu Australië betreft, het is mogelijk dat over een halve eeuw de toestand daar voor ons gevaarlijk zal kunnen worden, maar op dit oogenblik heeft dat werelddeel niet zulk een krijgsmacht beschikbaar, dat wij daarvoor beducht zouden behoeven te zijn.

Wat aangaat Japan, heb ik toch maar enkel te wijzen op de expeditie naar China in 1894. De afstand tusschen beide landen is zoo klein, dat de troepen bij de korte reis met weinig scheepsruimte konden volstaan, en dat dezelfde schepen konden gebezigd worden voor het overvoeren van de elkaar volgende brigades. En toch heeft Japan een geheele maand noodig gehad om 22000 man naar China over te voeren en dit hoewel de oorlogstoestand reeds lang te voren te voorzien was.

Hetzelfde onderwerp is ook besproken door den heer Asselbergs, die zeide dat ik mij minder had moeten beroepen op het voorbeeld van het korps van Buller, omdat er eigenlijk niet op gerekend was dit korps te zenden. Ik meen dat er wel op gerekend was, hetgeen blijkt uit het vóór den oorlog afzenden van de 20 compagnieën van het Army Service Corps. De order tot mobilisatie kwam eenige dagen vóór het uitbreken van den oorlog. Ik rekende echter twee maanden sedert het begin van den oorlog.

Wat betreft den gezondheidstoestand op Java, meent de heer Kooy dat een beroep daarop niet opgaat, omdat de troepen, die daar zouden komen, aan het klimaat gewoon zijn.

Maar ik kan dan wijzen op de Engelsch-Indische troepen bij de verovering van Java in 1811. Vóór de troepen gedebarkeerd waren, hadden zij reeds 12°/₁₀₀, aan zieken, terwijl deze expeditionaire troepen in het verder verloop van den oorlog ook een zeer hoog ziektecijfer hadden.

Voorts vreest de heer Kooy, dat wij het vereischte aantal

pradjoerits niet zullen krijgen. Dit is mogelijk. Maar als het zoo gemakkelijk is die troepen bij de Barisan en bij het Legioen van Mangkoe Negärä door locale recruteering in ruime mate te verkrijgen, waarom zou dit dan ook niet mogelijk zijn op andere plaatsen op Java.

De ondervinding van vroeger heeft aangetoond, dat men gemakkelijk bij de Pradjoerids de mannen kan verkrijgen, ofschoon toen de betaling veel minder was dan thans door mij voor de nieuw op te richten Pradjoerids wordt voorgesteld.

Door den heer Asselbergs is gezegd, dat het verkeerd zou zijn vast te rekenen op een landingsleger van slechts 45000 man. Ik wil ook niet, dat daarop gerekend zal worden, bijv. bij het ontwerpen van ons defensiestelsel, doch ik heb slechts willen aantoonen dat het niet waarschijnlijk is, dat de vijand met grooter sterkte zal komen, en dat moedeloosheid geen reden van bestaan heeft. De kans om een invasieleger te weerstaan zal dan toch volstrekt niet klein zijn, wanneer men datgene gedaan heeft, wat tot verhooging van onze weerkracht *kan* gedaan worden.

Wat de sterkte der compaguieën betreft, wilde de heer Asselbergs die ook in Europa kleiner hebben. Ik zal hierop echter thans niet ingaan, daar dit samenhangt met het debat, dat gevoerd zal worden over de voordracht van den heer Ram.

Ook zeide die Spreker, dat, als de inlanders niet gaarne den dienst verlaten, er dan ook geen reserve verkregen zal worden. Het is echter een groot verschil, of men den inlandschen soldaat, die het in het leger goed heeft, bij het verlaten van den dienst al dan niet met een kleine toelage een bestaan laat zoeken, wat voor hem zeer moeilijk zal zijn, of wel dat men den inlandschen reservist een goed betaalde gouvernementsbetrekking aanbiedt.

Door den heer Kern is de opmerking gemaakt, dat het geld, dat ik noodig acht voor de verhooging van onze personeele weerkracht, beter op een andere wijze zou zijn te besteden, nl. door maatregelen te nemen, dat tijdig de troepen van de buitenbezittingen teruggetrokken worden, waardoor

25000 man op Java vereenigd kunnen worden. In de eerste plaats wijs ik er op, dat onder die 25000 man niet 25000 geweren verstaan moet worden. Na aftrek van het cijfer der nonvaleurs zal ons *geheele* leger in Indië het bedoelde aantal kunnen opleveren, maar dan ook met inbegrip van alle andere wapens en diensten en met inbegrip van alle noncombattanten. In de tweede plaats zou, indien een tijdig terugtrekken der troepen eens mogelijk ware, geheel Indië buiten Java op die wijze geheel van troepen ontbloot worden, wat toch zeker niet geraden is, gelet op de waarschijnlijke houding der inlandsche bevolking tegen de op die buitenbezittingen gevestigde Europeanen.

Voorts meende de heer Kern, dat het geld beter ware te besteden door ons materiëel meer te brengen op de hoogte van den tijd, door onze communicatiemiddelen te verbeteren en zoo meer. Zeer zeker, dit alles is zeer gewenscht, maar de verhooging van onze personeele strijdkrachten is toch zeker ook noodig en is in elk geval geenszins in strijd met hetgeen de heer Kern verlangt. Het eene sluit het andere volstrekt niet uit. Tot op zekere hoogte zal men in beide richtingen werkzaam moeten zijn.

Bovendien wat het op de hoogte van den tijd brengen van het materiëel betreft, hebben we toch werkelijk geen klagen, gelet op de aanzienlijke som, reeds door de Tweede Kamer tot aanschaffing van nieuw vesting- en positiegeschut toegestaan, terwijl wij ook binnenkort in het bezit zullen zijn van moderne snelvuur-veld- en berg-batterijen.

Ik meen hiermede de voornaamste opmerkingen der verschillende sprekers te hebben beantwoord.

De heer KERN: Mijnheer de Voorzitter. De heer De Greve heeft zich op een ietwat ridiculiseerende wijze uitgelaten, over de 25000 man op Java waarover ik zooveel gesproken heb. Het zal dan toch, hoop ik, onnoodig zijn te wijzen op het feit, dat een ieder die geen vreemdeling is in onze Indische defensielitteratuur weet, dat het denkbeeld om bij

een aanval op onze koloniën het *geheele* Nederlandsch Indische leger op Java te concentreeren meer dan eens als noodig is voorgesteld geworden, en wel als een gevolg van het streven om op het hoofd-operatietooneel d. i. Java zoo sterk mogelijk te zijn.

Het overbrengen van de troepen uit de Buitenbezittingen naar Java moet natuurlijk geschieden door een doeltreffend gebruik te maken van de booten van de Koninklijke Paketvaartmaatschappij, en van de bij het uitbreken van den oorlog in de Indische wateren aanwezige booten van de Stoomvaart-Maatschappij Nederland en de Rotterdamsche Lloyd.

De Heer Kooy. De geachte Spreker schijnt mij omtrent het percentage van het aantal regeeringsambtenaren en personen in Staatsdienst niet goed begrepen te hebben. Ik heb willen doen uitkomen dat het aantal van deze personen, die nagenoeg allen betrekkingen bekleeden, waarin zij in tijd van oorlog niet gemist kunnen worden, naar verhouding veel grooter is dan in Europa. Vergelijken we dit bijvoorbeeld maar eens met het aantal personen in openbare betrekkingen, (die in oorlogstijd gehandhaafd blijven) van een stad in ons land van ongeveer 't zelfde aantal mannelijke inwoners.

Hierbij vergete men niet, dat de strijd tegen een buitenschen vijand vooral ons Europeanen geldt en niet den Inlanders. Deze toch hebben er weinig belang bij of zij in handen van den eenen of van den anderen overheerscher vallen. Hunne belangen zijn nog niet de onze en op vaderlandsliefde van hunne zijde mogen we dan ook niet rekenen. Met 't oog op hunne geringe medewerking en hun gebrek aan zelfstandigheid zou ik 't dan ook verkeerd achten een deel van onze ambtenaren enz., tot den krijgsdienst te verplichten.

Wat betreft de opmerking dat Engeland zooveel tijd noodig had om 12.000 man naar China te zenden, diene men hierbij wel in 't oog te houden, dat Engeland toen tevens in oorlog was met de Zuid-Afrikaansche republieken en de troepen die

eenigszins in Britsch Indië gemist konden worden, reeds daarheen waren gezonden, zoodat er toen zeker nog al tijd noodig was om de contingenten voor China bij elkaar te brengen.

De heer DE GREVE: Slechts 4000 man Infanterie waren uit Britsch-Indië naar Zuid-Afrika gezonden.

De heer KOOP: Eindelijk vreesde ik niet, dat we het benoodigde aantal pradjoerits niet bij elkaar zouden kunnen krijgen maar wel de hooge kostenvermeerdering van die uitbreiding, waarbij de enkele pradjoerit toch niet zoo heel veel minder zal kosten dan onze inlandsche fuselier, en kunnen we voor dat geld dan geen betere troepen krijgen?

De heer ASSELBERGS: Ik wil den Spreker gaarne toegeven, dat Engeland voorbereidingen had getroffen om het korps Buller te mobiliseeren, maar de hoofdzaak ligt hier in het tijdstip van mobilisatie zelve.

Gaarne geef ik den kapitein De Greve toe, dat het een groot verschil maakt, of de Inlander wanneer hij den dienst verlaat dadelijk een andere betrekking heeft of wel dat hij als 't ware op straat staat; doch, dit laatste is ook op het oogenblik geloof ik niet het geval. Ook thans moet, wanneer ik mij niet vergis, de inlander, die als oppassend gequalificeerd, het leger verlaat, voor een burger-betrekking worden aanbevolen en moeten de burgerlijke autoriteiten bij vacatures, zulke aanbevolenen in de eerste plaats voor vervulling daarvan in aanmerking brengen.

De heer SEGBOER: Een kort woord slechts. De geachte Spreker heeft blijkbaar zijn onderwerp goed bestudeerd en het bleek ons allen, dat hij geen enkel verdedigend soldaat heeft vergeten, waarop hij in den bestaanden toestand de hand kon leggen.

Het komt wellicht juist daardoor, dat zijn rede mij niet

heeft overtuigd van de z. i. groote kans op het slagen van een verdediging onder de thans bestaande omstandigheden.

In een debat wil ik thans niet treden, ik zoude daartoe even goed op de hoogte van het onderwerp moeten zijn als Spreker, er blijft mij dus slechts over den indruk, die de rede op mij maakte, mede te deelen, n.l. deze, dat door Spreker de macht van den aanvaller te ongunstig en die van den verdediger te gunstig is gesteld.

Ik vrees daarom voor groote teleurstelling, indien de onderstelling van Spreker algemeen ingang zou vinden.

Ik zou meenen, dat meer gerustheid zou worden gegeven, indien ons de sterkte van den aanvaller buitengewoon groot werd voorgesteld, en dientengevolge de noodig zijnde getalsterkte van den verdediger was opgevoerd geworden, en een overzicht ware gegeven van de sterkteverhoudingen, waarin verdediger tot aanvaller behoort te zijn op verschillende plaatsen van Java's kust.

Zoo, om een voorbeeld te noemen, meen ik, dat wij te Semarang in dit opzicht in zoo gunstige conditie zijn, dat met een paar bataljons en een weinig artillerie een tienmaal sterkere aanvaller kan worden weerstaan.

Ik moet tot mijn spijt zeggen, dat ik niet door Spreker ben overtuigd van het succes van een eventueele verdediging met de middelen en krachten door Spreker aangegeven.

De heer DE GREVE: In antwoord aan den heer Kooy omtrent de kosten der pradjoerids, wil ik nog mededeelen, dat ik berekend heb, dat een inlandsche compagnie in het bataljonsverband gerekend kan worden *per geweerdragende*, waarmede na mobilisatie kan worden uitgerukt, jaarlijks f 435 te kosten, terwijl hiervoor bij de pradjoerids f 140 's jaars kan worden gerekend, d. i. dus ongeveer $\frac{1}{3}$. Dit moet daaraan worden toegeschreven, dat troepen in het genre van de Barisan niet gekazerneerd worden, doch in de kampongs leven en slechts een deel van het jaar voor het houden van oefeningen en voor enkele politiediensten onder de wapenen komen.

Aan den heer Asselbergs wil ik nog antwoorden, dat ik bij de berekening van den tijd van het zenden van het korps-Buller, als uitgangspunt genomen heb het moment van de mobilisatie. Nu zegt de heer Asselbergs, dat men wel eerder kan mobiliseeren, maar dat zal dan ook voor ons aanleiding *moeten* zijn onze troepen van tweede linie eerder te mobiliseeren, zoodat toch dezelfde, door mij aangegeven tijd, beschikbaar zal zijn tot betere oefening en disciplineering van bedoelde troepen. Geen land zal voor den oorlog gereed kunnen zijn, als het een mobilisatie der tegenpartij niet dadelijk beantwoordt.

Door den heer Kern is gezegd, dat door mij in 't geheel geen rekening is gehouden met de troepen van de buitenbezittingen, die men terug zou kunnen trekken. Ik heb nu niets tegen het overvoeren van een gedeelte van die troepen, mits de vijand daartoe maar de gelegenheid laat, doch er bestaat groote kans, dat de vijand dat overvoeren zal beletten. Men moet dus zijne maatregelen nemen alsof men van die troepen geen gebruik kan maken. Maar mocht men dit wel kunnen, bijv. als de vijand reeds vóór den oorlog mobiliseert, dan zou men in de gunstige positie komen, welke de heer Segboer wenschte, dat ik zou aanwijzen. Ik ben echter uitgegaan van het ongunstig geval, dat wij van de buitenbezittingen geen troepen kunnen krijgen, waaruit dus wel blijkt, dat ik geenszins de kansen voor de verdediging te gunstig heb voorgesteld, mits dan ook onze weerkraft verhoogd wordt met door mij aangegeven bereikbare middelen. Op die wijze zal naar mijne meening een zoodanige weerkraft verkregen kunnen worden, dat al mag het behoud van Java niet absoluut verzekerd zijn, toch voldoende blijkt, dat we er de bijl niet bij neer behoeven te leggen.

Nu zal die weerkraft verkregen zijn, zegt de heer Segboer, door de mannetjes uit verschillende kastjes te voorschijn te halen; dat is waar, maar dat is m. i. van minder belang. De hoofdzaak is, dat een voldoende aantal bruikbare mannetjes er *zijn*, als de vijand komt; waar ze dan vandaan zijn gekomen, is een vraag van ondergeschikten aard.

De heer KERN. Naar aanleiding van de zoo even gemaakte opmerking, wensch ik nog even te releveeren dat ik mij eenige jaren geleden gewend heb tot eenige gepensioneerde O.-I. Hoofdambtenaren, met de vraag of het terugtrekken van onze troepen uit de buitenbezittingen mogelijk zou zijn. Allen hebben mij verzekerd dat er naar hunne meening geen bezwaren bestaan om in oorlogstijd de buitenbezittingen van troepen te ontblooten. Ik baseer mijne beschouwingen natuurlijk op het reeds ingetreden zijn van een gepacificeerden toestand in Atjeh. In den tijd dat de vijand zijne voorbereidingen maakt voor een aanval op onze koloniën kunnen wij door een doeltreffend gebruik van de ons ten dienste staande booten in den Archipel, in 10 dagen tijds het geheele Nederlandsch-Indische leger op Java concentreeren.

De heer SPRUYT: Naar aanleiding van de opmerking van den heer Kern, dat er zeker gelegenheid zal zijn om *alle* troepen van de buitenbezittingen naar Java terug te brengen, meen ik te moeten opmerken dat ik hierin volkomen met hem van meening verschil.

Afgescheiden nog van de vraag of de vijandelijke oorlogsvloot ons hiertoe de gelegenheid zal laten, zou het, niet alleen op Atjeh doch ook op de overige buitenbezittingen, uit moreele overwegingen onmogelijk zijn alle troepen van daar terug te nemen, daar dit tot moord en doodslag aanleiding zou geven.

Bovendien zijn de afstanden in den Archipel zoo groot, dat men zeker veel langer dan 10 dagen voor een dergelijk vervoer zou noodig hebben.

Wat betreft de opmerking van den heer Kooy, dat, bij de vergelijking tusschen Zwitserland en Java, het percentage der dienstplichtige Europeanen door Spreker op Java veel te groot genomen is, in verband met het groot aantal ambtenaren die daarvoor niet in aanmerking komen, vermeen ik er op te moeten wijzen dat aan den anderen kant de toestand op Java veel gunstiger is dan in Zwitserland, doordat een groot deel der kinderen in Europa hunne opvoeding ontvangen en de ouden

van dagen meerendeels na volbrachte loopbaan repatriceren: hierdoor toch zal, naar verhouding, de Europeesche mannelijke bevolking veel meer weerbare mannen tellen op Java dan in Zwitserland, waardoor het mogelijk wordt, bij gelijken druk, het percentage der dienstplichtigen op Java grooter te nemen.

Sta ik dus wat deze opmerkingen betreft aan de zijde van den Spreker, toch heb ik een ernstig bezwaar tegen de door hem op dezen avond ontwikkelde denkbeelden, n.m. dat de door hem verkregen legerreserve uit zóóvele heterogene bestanddeelen bestaat, dat van eenheid, zoowel bij de oefening als in oorlogstijd geen sprake kan zijn.

Hierin ligt vermoedelijk ook de reden, waarom de heer Segboer, en wellicht ook anderen met hem, een indruk kregen van moedeloosheid, ofschoon m. i. ten onrechte, daar de Spreker blijkbaar alleen den door hem voorgestelden weg gekozen heeft uit financiële overwegingen en niet omdat daartoe geen andere en bredere wegen openstonden.

Onder deze verdient m. i. in de eerste plaats de aandacht, die, aangegeven in een der laatste afleveringen van het *Ind. Mil. Tijdschrift*, waarin wordt voorgesteld een legerreserve in het leven te roepen door de oprichting van een korps gewapende politie, op militairen leest geschoeid en saangesteld uit Amboineezen, die hun eerste verband in het leger hebben uitgediend.

Het bezwaar, dat een dergelijk korps in oorlogstijd plotseling uit zijn eigenlijken werkkring wordt gerukt, zoude kunnen worden weggenomen, indien men de schutterij in een eenigszins gewijzigden vorm behield en aan deze in oorlogstijd de taak der politie overdroeg.

De heer GREVE: Naar aanleiding van het gesprokene door den heer Spruyt, wensch ik te zeggen, dat ik het nadeel van het hebben van troepen van velerlei soort niet ontken, maar dat dit nadeel toch moet worden aanvaard, omdat het een gevolg is van het zoeken langs goedkoop weg van de midelen, om onze weerkraacht op een voldoende sterkte te brengen.

Alle universeele middelen zullen afstuiten op de enorme kosten, en dat zal o. a. ook het geval zijn met het denkbeeld van den heer Spruyt, om de duizenden politie-oppassers op Java om te zetten in een korps militaire politie, zooals de marechaussée te voet in Atjeh. Dat zelfde denkbeeld werd in de laatste aflevering van het *Indisch Militair Tijdschrift* uitgewerkt, en daarbij leverde de schrijver een kostenberekening van 3½ miljoen gulden 's jaars.

Bovendien is het nog de vraag, of men wel zulk een aantal politie-dienaren in oorlogstijd kan onttrekken aan hun eigenlijke functie, n.l. het plaatselijk bewaren van veiligheid en orde in de binnenlanden, waar geen schutterij aanwezig is.

De heer SPRUYT: Op dit oogenblik moeten de politie-dienaren óók betaald worden; en al mochten de kosten ook hooger zijn bij een militaire-, dan bij een uit de burgermaatschappij gerecruteerde politiemacht, men krijgt hierdoor het dubbele voordeel van een deugdelijke politie en een goede legerreserve.

De VOORZITTER: Wanneer thans niemand meer het woord wenscht, kwijt ik mij gaarne van de aangename verplichting, om aan den Spreker en aan de HH., die aan het debat hebben deelgenomen, den dank der Vergadering over te brengen. Met genoegen meen ik te mogen constateeren, dat de grondtoon van de belangrijke rede van den geachten Spreker hemoedigend en geruststellend was, en er vrij duidelijk nit is gebleken, dat aan het weerstandsvermogen van onze koloniën tegen een buitenlandschen vijand niet behoefte te worden getwijfeld.

Weliswaar moet met den heer Segboer worden toegestemd, dat de praemissen nu en dan wel wat te optimistisch voor de verdediging werden voorgesteld, en aan den aanvaller de ongunstige kansen werden gelaten, doch dit neemt niet weg, dat blijkbaar ook onder minder gunstige omstandigheden bij de vereischte inspanning met vertrouwen de toekomst kan worden tegemoet gezien.

Het interessant debat, op de voordracht gevolgd, vormt een

bijdrage tot het vraagstuk der verdediging van Indië, en ongetwijfeld zal een dergelijke gedachtenwisseling ook buiten onze Vereeniging tot leering strekken.

Met dankbetuiging voor de belangstelling sluit ik de vergadering.

De Secretaris,
J. M. R. LACEULLE.